

gemeente **Oosterhout**

Perspectiefnota 2020

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Werken aan een integraal sociaal domein	9
3.1. Financiële hoofdlijnen.....	18
3.2. Huidige financiële positie.....	19
3.3. Uitgangspunten begroting 2020-2023	19
3.4. Nieuw beleid en ombuigingen	21
Programma 1 – Burger & Bestuur.....	21
Programma 2 – Sociaal domein.....	23
Programma 3 – Werkgelegenheid & economie	27
Programma 4 – De levendige gemeente	28
Programma 5 – Ruimte & ontwikkeling.....	31
Programma 6 – Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.....	36
Samenvattend financieel overzicht nieuw beleid en ombuigingen	41
3.5. Financieel totaalbeeld.....	41
3.6. Financiële positie Oosterhout	43
1. Kengetallen BBV.....	44
2. Schuldpositie, vreemd vermogen	47
3. Reservepositie, eigen vermogen	48
4. Grondexploitatie.....	49
5. Uitstaande leningen, garantstellingen en waarborgen	50
6. Meerjarig onderhoud kapitaalgoederen.....	51
7. Lokale lastendruk.....	51
8. Financieel evenwicht	52

1. Inleiding

Samen bouwen aan een zekere toekomst

Met de Toekomstvisie 2030 heeft de gemeente Oosterhout een, maatschappelijk en politiek, breed gedragen “wenkend perspectief”: een beschrijving van over hoe onze gemeente er over pakweg tien jaar uit zou kunnen zien. De Toekomstvisie is een resultaat van een intensief proces, waaraan vele honderden Oosterhouters hebben meegewerkt en -gedacht: van raadsleden tot vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en van externe deskundigen tot ‘gewone’ inwoners. Deze Toekomstvisie is voor ons leidend geweest bij het opstellen van deze Perspectiefnota. Welke stappen moet de gemeente in 2020 zetten om ervoor te zorgen dat de Toekomstvisie meer wordt dan mooie woorden en fraaie plaatjes. Hoe geven we de eerste aanzetten om ervoor te zorgen dat we ook daadwerkelijk gaan bouwen aan het Oosterhout van de (nabije) toekomst? En voor de goede orde: dat is niet alleen een verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur: wij willen in dat proces ook onze externe partners en onze inwoners een nadrukkelijke rol geven.

In deze Perspectiefnota willen wij aan de hand van drie thema’s de stappen op weg naar Oosterhout 2030 verder vormgeven. Eén thema gaat over ‘de inhoud’: welke beleidsmatige stappen moeten we zetten, welke dossiers krijgen prioriteit, waar zetten we onze menskracht en middelen gericht(er) in. De tweede andere thema’s scheppen als het ware de randvoorwaarden voor dit proces:

- Het ‘vermaatschappelijken’ van onze gemeentelijke opgaven. Het gaat er dan met name om hoe de gemeente ruimte kan creëren voor anderen in onze samenleving om, vanuit de eigen verantwoordelijkheid en op een eigen wijze, mee te bouwen aan de gemeente van de toekomst.
- Het op orde houden van de gemeentefinanciën. Een solide financiële basis, een sluitend meerjarenperspectief vormt het fundament waarop we Oosterhout 2030 kunnen bouwen.

In deze inleiding gaan wij allereerst in op de ontwikkelingen die wij voor 2020 binnen deze drie thema’s afzonderlijk zien. Wij sluiten af met een passage waarin wij aangeven hoe die ontwikkelingen elkaar kunnen versterken. Hoe wij samen kunnen bouwen aan een zekere toekomst.

Thema 1: De inhoud: op weg naar Oosterhout 2030

Om te kunnen blijven sturen op hoofdlijnen heeft het college voor deze bestuursperiode een aantal kerndossiers. Dossiers die inhoudelijk nauw verbonden zijn met de belangrijkste strategische doelstellingen uit de Toekomstvisie 2030: woningbouwontwikkeling en leefomgeving, duurzaamheid, bruisende binnenstad, economie en arbeidsmarkt. Hiervoor worden in 2020 de volgende stappen gezet:

Woningbouwontwikkeling en leefomgeving

De economische vitaliteit – en daarmee de aantrekkelijkheid van onze gemeente voor het bedrijfsleven – is gebaat bij een voldoende aanbod aan potentiële werknemers. Als gevolg van de vergrijzing staat dit aanbod onder druk. Dat betekent dat er een opgave ligt om meer jongvolwassenen aan Oosterhout te binden. Woningmarkt en woningbouwproductie zijn daarvoor belangrijke instrumenten.

Het is tegen die achtergrond vooral van belang dat onze gemeente blijft beschikken over voldoende woningen voor deze categorie (nieuwe) inwoners. Dit betekent dat wij werk moeten maken van herijking van het bestaande woningbouw- en volkshuisvestingsbeleid:

we moeten niet langer bouwen wat de markt vraagt, maar waaraan onze gemeente – gezien de Toekomstvisie 2030 – uit strategisch oogpunt behoefte heeft.

Om die reden zijn wij voorstander van een fundamentele gedachtewisseling over de koers van de woningbouw in onze gemeente. Daarbij staat vooral de vraag centraal of de huidige en toekomstige woningbouwplannen – in bestaand stedelijk gebied, niet zelden in de vorm van appartementen – nog aansluiten bij onze strategische opgaven. Met deze gedachtewisseling willen nog in 2019 beginnen. Op voorhand willen wij daarbij geen opties uitsluiten. Als blijkt dat we binnen het huidige stedelijk woongebied onvoldoende uit de voeten kunnen met onze ambities, dan moet het gesprek over mogelijke alternatieven gevoerd kunnen worden.

Het spreekt voor zichzelf dat wij over deze ontwikkelingen breed de dialoog willen aangaan. Met maatschappelijke partners zoals Thuisvester en de lokale makelaars, maar zeker ook met de inwoners van onze gemeente. En uiteraard heeft de Oosterhoutse gemeenteraad een belangrijke rol in deze discussie. Een discussie waarvan de uitkomst naar onze mening uiterst bepalend zal zijn voor de mate waarin wij erin zullen slagen de ambities uit de Toekomstvisie 2030 te realiseren.

Zodra wij meer inzicht hebben in het te voeren proces, zullen wij de raad daarover nader informeren.

Duurzaamheid

De klimaatverandering vraagt ontegenzeggelijk ook in Oosterhout om ingrepen. Meer wateroverlast, langere periodes van (extreme) hitte en droogte en bodemdaling zijn de effecten die we ook in onze gemeente in toenemende mate zullen gaan zien. Om de toekomstige impact op de gezondheid van onze inwoners en de leefbaarheid van onze gemeente is het nu noodzakelijk te bepalen welke acties en in welk tempo noodzakelijk en gewenst zijn. Deze aanpak loopt via twee sporen:

Het eerste spoor ziet toe op het beperken van de klimaatverandering (onder andere het terugdringen van CO₂-uitstoot door energie transitie. Hier wordt een Regionale Energiestrategie (RES) voorbereid; hierin bepalen zestien gemeenten in West-Brabant een gezamenlijke aanpak van de energietransitie, die moet leiden tot nagenoeg energieneutrale gemeenten in 2050. Het ligt in de planning dat alle raden van de gemeenteraden in 2020 de Regionale Energiestrategie vaststellen.

In de door de gemeenteraad in 2019 vast te stellen Ambitiedocument duurzaamheid wordt de uitvoeringsagenda doorvertaald naar projecten. In 2020 zullen verschillende projecten worden uitgevoerd om werk te maken van duurzame hernieuwbare energie, zoals het plaatsen van zonnepanelen op bedrijfsdaken en het doorlopen van planologische procedures voor het realiseren van enkele windmolens en zonneweides.

De eveneens in 2019 vast te stellen warmtevisie gaat inzichtelijk maken op welke wijze de diverse wijken het beste verwarmd kunnen worden. In 2020 wordt deze warmtevisie, in samenspraak met de bewoners, vertaald naar een wijkvisie met een uitvoeringsprogramma.

Het tweede spoor betreft het omgaan met de gevolgen van het veranderende klimaat (ruimtelijke adaptatie). In 2019 is een project gestart waarin – op basis van een risicodialoog - wordt gewerkt aan beleid en een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Dat uitvoeringsprogramma zal in 2020 moeten worden vastgesteld. In dit kader zullen wij voorstellen doen over hoe we in de toekomst met onze fysieke omgeving willen omgaan om te kunnen inspelen op de risico's van het veranderende klimaat. Dit wordt een belangrijk uitgangspunt bij onze ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente.

Bruisende binnenstad

Aanpak van leegstand blijft ook in 2020 hard nodig. Deze aanpak vraagt enerzijds om het matchen van vraag en aanbod van winkelruimte. Op de website Proeftuin Oosterhout komt

vraag en aanbod samen. Daarnaast blijven we in gesprek met pandeigenaren om te zorgen dat de leegstaande winkelpanden er toonbaar blijven uitzien en mogelijk ook gebruikt kunnen worden voor nieuwe concepten. Om het winkelaanbod structureel te verlagen, blijven we bekijken welke locaties zich lenen voor een transformatie naar anderen bestemmingen. Voor het gebied rondom Arendsplein en een deel van Arendshof 1 en 2 wordt hiervoor in samenspraak met vastgoedeigenaren en ontwikkelende partijen een ruimtelijke visie opgesteld. Dergelijke grootschalige transformatieopgaven zijn over het algemeen langlopende processen, waarbij het van belang is dat partijen vooral samen optrekken. Ook in 2020 vraagt dit proces weer om de nodige inzet. Verder wordt in 2020 met de herinrichting van het Santrijnpark en het Waterlooplein een belangrijk onderdeel uit het Masterplan Santrijn gerealiseerd. Ook de bouw van de zestig parkappartementen en dertien grondgebonden woningen in dit gebied zijn dan in volle gang.

Naast de reeds ingeslagen weg naar een compacte binnenstad met eigentijdse winkels en horeca, is het belangrijk om oog te houden voor de fysieke kwaliteit van onze binnenstad. In 2020 moet onze binnenstad voor onze bezoekers een “place to be” zijn. Er wordt verder gewerkt aan diverse kwaliteitsverbeteringen in het centrum om te zorgen dat onze binnenstad er schoon en netjes uitziet. Ook gaan we samen met onze partners in de binnenstad verder met het vergroenen van de binnenstad. Hiermee versterken we niet alleen de sfeer in de binnenstad, maar draagt dit ook bij aan minder hittestress. In 2020 zullen er ook meer speelaanleidingen in de binnenstad zijn, o.a. in het stadspark. Verder wordt ook de stadsafsluiting (“palenplan”) vervangen en wordt de Heuvel aangepakt.

Economie en arbeidsmarkt

In 2020 willen we samen met partners uit het bedrijfsleven, het onderwijs, partners op het gebied van re-integratie en kennisinstellingen (ver)nieuw(de) werk maken van het programma Economie en Arbeidsmarkt. We zullen samen met onze partners programmalijnen en activiteiten opzetten en uitvoeren om samen te werken aan een aantrekkelijke en in economisch opzicht toekomstbestendige stad. Dat willen we bereiken door in te zetten op:

- Versterken ondernemersklimaat;
- Binden en verbinden van partijen;
- Verhogen arbeidsproductiviteit en arbeidsparticipatie;
- Citybranding en –marketing.

In 2020 willen we in navolging van het Logistiek Platform Amerstreek in samenspraak met ROC West-Brabant en Avans Hogeschool een Platform High Tech Industrie oprichten (o.a. agrofood). Ook willen we met praktijkschool de Zwaaihoek en VMBO-scholen uit de regio een structurele samenwerking tot stand hebben gebracht om leerlingen te laten “snuffelen” aan het bedrijfsleven door korte stages aan te bieden van werkgevers uit Oosterhout. Door het organiseren van banenbeurzen proberen we aanbod en vraag naar arbeid te matchen. In samenspraak met de logistieke sector en het onderwijsveld wordt ook in 2020 wederom een dag voor de logistiek georganiseerd.

Om nieuwvestiging en uitbreiding van bedrijven te faciliteren wordt in 2020 Everdenberg-Oost bouwrijp gemaakt en worden de werkzaamheden van de eerste fase van de N629 afgerond. Ook zal gestart worden met de uitgifte van de bedrijfskavels.

Voor het upgraden van Weststad worden in 2020 verschillende verbetermaatregelen in de openbare ruimte opgepakt. Om de bereikbaarheid van de stad en de bedrijventerreinen te verbeteren wordt in 2020 de rotonde Bromtol omgevormd tot een turborotonde.

Om de naamsbekendheid van “het merk” Oosterhout te vergroten, is in 2019 een plan opgesteld om te komen tot een samenhangende citymarketingstrategie. Ook hier zoeken we nadrukkelijk de coproductie met onze maatschappelijke partners. De strategie zal in 2020 worden omgezet in uitvoering, waarbij de citymarketing van Oosterhout zich in principe zal richten op toeristische bezoekers, economische investeerders (bedrijfsleven) en potentiële nieuwe inwoners.

Thema 2: Het proces: op weg naar nieuwe arrangementen

Zoals de Toekomstvisie 2030 tot stand gekomen is in nauwe samenspraak met inwoners en maatschappelijke partners, ligt het ook voor de hand in de verdere uitwerking ervan de samenwerking met de samenleving op te zoeken. In de eerste plaats omdat de gemeente voor een groot aantal opgaven niet alleen aan de lat staat, maar hierbij afhankelijk is van andere grotere en kleinere maatschappelijke organisaties. Of het nu gaat om woningmarkt, economie en arbeidsmarkt of duurzaamheid, de gemeente is één van de vele spelers in het veld (en in sommige gevallen al lang niet meer de belangrijkste).

Die gezamenlijke verantwoordelijkheid willen wij vorm en inhoud geven door, samen met onze belangrijkste maatschappelijke partners, regelmatig te overleggen over de koers van onze gemeente, de kansen en uitdagingen die op ons afkomen en de antwoorden die daarop mogelijk zijn. Een dergelijke 'strategische regiegroep' geeft op hoofdlijnen uitvoering aan de Toekomstvisie 2030, signaleert knelpunten, draagt mogelijke oplossingen aan en verbindt daarin partijen.

Daarnaast gaan wij in 2020 experimenteren met het op bredere schaal organiseren van bijeenkomsten en gesprekken over onderwerpen en ontwikkelingen die voor onze gemeente van belang (kunnen) zijn. Ook dit wordt niet een 'feestje van de gemeente', want ook hierin willen wij de samenwerking zoeken met bevlogen en betrokken inwoners van de gemeente en met anderen die zich met Oosterhout verbonden voelen.

Maar wat ons betreft, blijft het daar in 2020 niet bij. Wij willen in dat jaar de slag gaan maken naar een echt wijk- of buurtgerichte aanpak, een wens die ook in de gemeenteraad bij verschillende gelegenheden meermalen naar voren is gekomen. Wij willen wijkbewoners en buurtinitiatieven letterlijk en figuurlijk meer ruimte geven via een nieuwe wijkgerichte aanpak en, meer dan in het verleden, "buiten naar binnen halen". Vanuit de gedachte dat bewoners vaak de beste deskundigen zijn als het hun eigen wijk betreft, willen wij hun verantwoordelijkheid geven bij het beheer en de ontwikkeling van hun eigen wijk. Daarbij kan het gaan om de fysieke leefomgeving, maar evengoed om initiatieven binnen het sociaal domein. Wij willen dat proces faciliteren door hiervoor budgetten beschikbaar te stellen en door het aanstellen van een aantal wijkmanagers. Deze wijkmanagers hebben als taak wijkinitiatieven op te zoeken, uit te lokken en te ondersteunen. Daarnaast vormen ze een belangrijke schakel tussen de gemeentelijke organisatie en de wereld buiten het Slotjesveld.

Organisatieontwikkeling en nieuw stadhuis

De invoering van wijkmanagement past binnen de concept-visie op de organisatieontwikkeling, zoals het college voor bespreking heeft vrijgegeven. Een visie waarin onder andere begrippen als 'van buiten naar binnen', 'denken en werken vanuit het geheel' en 'korte lijnen' leidend zijn. Een visie die zich in 2020 zal vertalen in een manier van werken, met flexibiliteit, wendbaarheid en opgavengericht (Toekomstvisie 2030) als kernbegrippen. Deze filosofie ligt ook ten grondslag aan de plannen voor het nieuwe stadhuis, dat in 2020 vorm zal krijgen. Een stadhuis dat zijn maatschappelijke waarde niet zal ontleen aan zijn functie als bestuurscentrum of vergaderlocatie, maar vooral aan zijn functie als 'huis van de gemeenschap', als een ontmoetingsplek die voor alle Oosterhouters uitnodigend is.

Thema 3: Het geld: een solide financieel fundament

De hierboven verwoorde ambities zullen altijd fraaie ambities blijven als we geen geld weten vrij te maken om ze ook daadwerkelijk te realiseren. Wat dat betreft, is deze periode niet de meest eenvoudige. Het feit dat het Nederland economisch weer voor de wind gaat, vertaalt zich niet in fors ruimere financiële mogelijkheden voor gemeenten. Sterker nog, omdat het rijk stuurt op een aanzienlijk begrotingsoverschot – en haar uitgaven op een laag pitje houdt –

zullen gemeenten niet hoeven te rekenen op een sterke toename van de uitkering uit het Gemeentefonds.

Daarnaast begint nu ook bij bijna alle Nederlandse gemeenten duidelijk te worden wat de financiële effecten op de lange termijn zijn van de decentralisaties binnen het sociaal domein (Wmo en jeugd). Het rijk heeft taken overgeheveld, tegelijkertijd de budgetten gekort en bovendien gaandeweg de bewegingsvrijheid van individuele gemeenten ernstig beknot (zie bijvoorbeeld de invoering van het abonnementstarief binnen de hulp bij de huishouding). In Oosterhout zijn wij al enige tijd bezig om de tekorten binnen Wmo en jeugdzorg te dempen. Maar als wij in onze doelstellingen slagen – en wij hebben daar goede hoop op – dan nog blijven wij aan Wmo en jeugdzorg (aanzienlijk) meer uitgeven dan wij van het rijk ontvangen. Om die reden zullen wij ons, samen met bijvoorbeeld de andere middelgrote gemeenten, richting VNG en rijk blijven beijveren voor een substantiële toename van de rijksbijdragen binnen het sociaal domein.

Ontwikkelingen binnen het sociaal domein

Het beheersen van de kosten van met name jeugdzorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is een van de majeure financiële opgaven voor de komende bestuursperiode. Niet in de laatste plaats omdat, op basis van demografische ontwikkelingen (vergrijzing), de verwachting bestaat dat met name bij de Wmo er de komende jaren sprake zal zijn van een toename van het aantal gebruikers.

Alleen al om die reden blijven wij binnen het sociaal domein werk maken van transformatie: van maatwerk naar algemene voorzieningen.

Daarnaast willen wij binnen het sociaal domein komen tot een vergaande mate van “ontschotting” tussen de drie verschillende onderdelen Wmo, jeugdzorg en Participatiewet. Deze wetten worden nu in belangrijke mate nog naast elkaar uitgevoerd. Voor een groot deel van de burgers, dat een beroep doet op ondersteuning door de gemeente, is dit geen probleem, omdat deze groep een enkelvoudig probleem heeft dat binnen één van de genoemde wetten opgelost kan worden. Er is echter ook een groep die te maken heeft met meervoudige problematiek, waarbij ondersteuning vanuit verschillende wetten nodig is. Er kunnen zich hierbij bijvoorbeeld situaties voordoen waarin de beste oplossing gevonden kan worden op een ander vlak dan waar het probleem zich het meest openbaart. Een kind in nood is soms meer gebaat bij een vader die actief aan het werk wordt geholpen en hierdoor een positieve bijdrage levert aan de opvoeding van zijn kind, dan het te plaatsen in een specialistisch traject.

Wat de drie decentralisaties in het sociaal domein (Jeugdwet, Participatiewet en Wmo) tot nu toe hebben opgeleverd is een krachtig beleid en een solide uitvoeringsproces per beleidsterrein. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat er geen jongeren tussen wal en schip vallen, minder mensen met een uitkering zijn en meer algemene voorzieningen voor kwetsbare groepen zijn gerealiseerd. Nu is het moment om een volgende stap te zetten en te komen tot een meer integrale benadering binnen het sociaal domein. Hiermee kunnen de problemen die zich in een gezin openbaren vanaf het begin vanuit meerdere invalshoeken opgepakt worden, waardoor het tot een snellere en meer structurele oplossing kan komen. De burger wordt hierdoor beter geholpen en het kan bovendien leiden tot een kostenbesparing.

We willen uiteindelijk komen tot een meer integrale aanpak op alle niveaus binnen het sociaal domein. Dit betekent dus een integrale visie, integraliteit in beleid en een uitvoering waarin ook een integrale benadering voorop staat. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u graag naar het volgende hoofdstuk van deze Perspectiefnota.

Overige ontwikkelingen

Een ander punt van zorg en aandacht is voor ons de kostenontwikkelingen bij de gemeenschappelijke regelingen. Daar waar gemeenten – onder andere als gevolg van de ontwikkelingen binnen het sociaal domein – steeds moeten woekeren met de financiële ruimte, is het zaak ook kritisch te blijven op de uitgaven van de gemeenschappelijke regelingen. Naar onze mening zouden die uitgaven in principe gelijke tred dienen te houden met die van de deelnemende gemeenten. In de aanloop naar de herijking van de Nota verbonden partijen zal onze insteek zijn hierover met de andere gemeenten tot bindende afspraken te komen.

Qua regionale samenwerking zullen we de komende periode onze blik ook op Midden Brabant richten. Het feit dat ook Tilburg en Breda de (economische) banden aantrekken, betekent iets voor de positie van en de kansen voor Oosterhout.

In deze Perspectiefnota leggen wij uw raad een aantal maatregelen voor om het voorziene structurele tekort (ad € 2,4 miljoen) te dichten. Daar zou het wat ons betreft niet bij moeten blijven. Willen we namelijk echt werk maken van de strategische doelen die voortvloeien uit de politiek en maatschappelijk breed gedragen Toekomstvisie 2030, dan zullen we daarvoor extra stappen moeten zetten. Stappen die zich voornamelijk zullen vertalen in een toename van de ambtelijke inzet op onze strategische kerndossiers. Zodat we daar, nog meer dan in het verleden, meters kunnen maken. Op weg naar de begroting 2020 zullen wij daarvoor nadere voorstellen uitwerken (bijvoorbeeld op het gebied van wijkmanagement, ruimtelijke projecten, duurzaamheid en arbeidsmarkt/economie). De verdere implementatie van de visie op de organisatie zou daartoe volgens ons aanknopingspunten moeten kunnen bieden. Ook hier geldt dus het, in de begroting 2019 al geformuleerde principe van 'ruimte voor ruimte'.

Wij zijn van mening dat deze Perspectiefnota 2020 voldoende basis biedt om samen verder te bouwen aan de Toekomstvisie 2030, aan een zekere toekomst voor onze gemeente.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN OOSTERHOUT,

2. Werken aan een integraal sociaal domein

Wat gaan we er voor doen?

Zoals wij in onze inleiding hebben aangegeven, willen wij komen tot een meer integrale benadering binnen het sociaal domein. Dat is een zaak die niet van de een op de andere dag gerealiseerd kan worden. Er zullen stappen gezet moeten worden vanuit de huidige situatie, maar deze stappen moeten gezet worden zonder dat de ondersteuning van de burger gedurende dit proces in het gedrang komt. Het is dus noodzakelijk om eerst de huidige situatie goed vast te stellen, vervolgens de gewenste situatie te bepalen en de weg om daar te komen.

Een complicerende factor in dit proces is dat er bij de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo sprake is van forse budgetoverschrijdingen, die op korte termijn vragen om acties. Bij de Participatiewet doet dit probleem zich minder voor. Bij de Participatiewet doet het probleem van stijgende kosten zich vooral voor bij het onderdeel bewindvoering. Ook daar is het gewenst om maatregelen te nemen om de kosten te beteugelen.

Waar komen we vandaan?

De gemeente is verantwoordelijk voor jeugdhulp (Jeugdwet), het verstrekken van inkomensondersteuning en ondersteuning bij re-integratie (Participatiewet) en het ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking of chronische, psychische of psychosociale problemen (Wmo). De drie decentralisaties, die in 2015 zijn doorgevoerd, zijn bedoeld om zorg en ondersteuning integraal en dicht bij de burger te organiseren. De wetgever maakte daarom de keuze om meer taken en bevoegdheden bij de gemeente te leggen. De gemeente is immers de overheidsorganisatie die het dichtst bij de burger staat en hierdoor het beste in staat is om maatwerk te leveren en kosten te besparen.

Naast dit aspect geldt voor de decentralisaties binnen het sociaal domein ook dat een van de uitgangspunten is dat er meer eigen verantwoordelijkheid is voor de burger. In de participatiesamenleving moet meer een beroep gedaan worden op de eigen kracht en het sociale netwerk van de burger. Alleen als dit niet of in onvoldoende mate mogelijk blijkt te zijn, kan voor ondersteuning een beroep op de gemeentelijke overheid worden gedaan.

Hoe organiseren we dat?

Bij de invoering van de drie decentralisaties binnen het sociaal domein op 1 januari 2015 was het in eerste instantie van belang om te zorgen dat iedere burger, die ondersteuning nodig heeft in het kader van de Jeugdwet, de Participatiewet of de Wmo, deze ook zou krijgen. Om deze reden is bij aanvang vooral gewerkt vanuit de afzonderlijke beleidsterreinen. Binnen elke beleidsterrein is gezorgd dat de processen op orde waren en dat alles geïmplementeerd werd voor een goede uitvoering. Ieder onderdeel heeft hierdoor een eigen invulling van processen, bedrijfsvoering en (deels) verschillende samenwerkingsniveaus en partners. Een onderdeel van de toegang tot de hulp is voor Jeugd en Wmo deels georganiseerd via het Sociaal Wijkteam.

Als we stappen willen zetten naar een integrale benadering binnen het sociaal domein dan is het verschil in uitvoeringsniveau een van de uitdagingen. De verschillende beleidsonderdelen kennen verschillende samenwerkingsvormen binnen regio's die niet gelijk zijn. In sommige situaties betekent dit dan ook dat binnen de regionale samenwerkingsverbanden andere samenwerkingsafspraken gemaakt moeten worden. Het kan zelfs betekenen dat we ons moeten beraden op de toekomst van samenwerkingsverbanden.

Wat heeft dit opgeleverd? (waar staan we nu)

De kern van de drie decentralisaties

Voordat dieper ingegaan wordt op de huidige stand van zaken en de toekomstige ontwikkelingen wordt hieronder in het kort de kern van de drie decentralisaties omschreven.

Jeugdwet

Met de invoering van het nieuwe jeugdstelsel krijgt de gemeente een jeugdhulpplicht en is zij verantwoordelijk voor het geheel aan preventie, ondersteuning, begeleiding, hulpverlening en behandeling bij problemen in het gezond en veilig opgroeien van kinderen.

Participatiewet

De gemeente is verantwoordelijk voor inkomensverstrekking aan de burger die niet zelfstandig in zijn bestaan kan voorzien. Daarnaast heeft de gemeente onder andere de re-integratieverantwoordelijkheid voor deze groep. Met de komst van de Participatiewet is de doelgroep van de gemeentelijke re-integratieverantwoordelijkheid uitgebreid met personen met een arbeidsbeperking. Als participatie op de arbeidsmarkt nog niet mogelijk is, dan vindt ondersteuning plaats die geldt als eerste stap richting werk

Wmo 2015

De Wmo maakt deel uit van de hervorming van de langdurige zorg, die beoogt bij te dragen aan het realiseren van een inclusieve samenleving en de bevordering van zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking of een probleem. Het uitgangspunt is hier dat burgers met passende ondersteuning zo lang mogelijk in hun eigen leefomgeving kunnen wonen en kunnen meedoen in de maatschappij

Dalende Rijksbijdragen en stijging uitgaven

De eerste jaren na de decentralisatie was er nog sprake van een onderbesteding. Voor wat betreft de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo kantelde dit financiële beeld. Eind 2017 is duidelijk geworden dat er grote budgetoverschrijdingen zijn bij Jeugd en Wmo. Het resultaat van 2018 laat een budgetoverschrijding zien voor jeugdzorg van € 5,6 miljoen en voor de Wmo van € 2,6 miljoen. Bij de Participatiewet is dit beeld gunstiger. De uitgaven die ten laste komen van het participatiebudget liggen in lijn met het budget en bij het Buig-budget (voor uitkeringsverstrekking en structurele loonkostensubsidies) was er in 2018 sprake van een overschot van ongeveer € 2,7 miljoen.

Sinds de decentralisatie in 2015 dalen de bedragen die door het Rijk ter beschikking worden gesteld. Voor de gemeente Oosterhout betekent dit in de periode 2015-2019 een daling van het rijksbudget terwijl we bij zowel Jeugd als Wmo een uitgavenstijging zien. De toenemende complexiteit van de problematiek en explosieve groei van ambulante specialistische jeugdhulp (die de afbouw van de residentiele hulp ruim overschrijdt) zijn oorzaken van deze stijging.

Voor wat betreft de Participatiewet was er als gevolg van rijks bezuinigingen sprake van een dalend participatiebudget. Mede door het gunstige economisch klimaat in de afgelopen jaren en efficiënte uitvoeringsprocessen zijn we er tot nu toe goed in geslaagd deze bezuinigingen op te vangen. Alleen bij de Wet sociale werkvoorzieningen zien we een stijgend subsidietekort en daarnaast worden we geconfronteerd met stijgende kosten van bewindvoering. Het Buig-budget dat we van het Rijk ontvangen voor uitkeringsverstrekking en structurele loonkostensubsidie is sinds de invoering van de Participatiewet wel gestegen, omdat de doelgroep waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, is toegenomen.

Als gevolg van de budgetoverschrijdingen werd in 2018 hoogste prioriteit gegeven aan de financiële beheersbaarheid van het zorgstelsel van Wmo en Jeugdwet. Hiervoor zijn een Werkgroep (Wmo) en een Taskforce (jeugd) ingericht. Voor beide beleidsterreinen is een taakstelling opgenomen om de overschrijdingen van het budget terug te dringen. Voor Wmo betreft deze taakstelling € 6 ton vanaf 2019 en € 1,2 miljoen vanaf 2020. Voor het resterende tekort vindt een actualisering van de begrotingsbudgetten plaats. Voor jeugd is via het bestuursakkoord besloten om het budget voor de jeugdhulp € 3,5 miljoen op te hogen en een taakstelling van € 1 miljoen op te nemen vanaf 2019 en van € 2 miljoen vanaf 2020. In de volgende paragrafen is per beleidsterrein beschreven welke maatregelen zijn opgenomen in fase 1 (2019) en fase 2 (2020) in reactie op de budgetoverschrijdingen.

Maatregelen fase 1 (2019)

Jeugd

In de begroting 2019 is een taakstelling van € 1 miljoen verwerkt. Vanaf eind 2018 tot nu is gewerkt om, in samenspraak met stakeholders, inzichten te vertalen naar innovatieve en kwalitatief goede jeugdhulp die ook betaalbaar blijft. Daarnaast werken we aan een effectieve “toegang”. De Taskforce kent hierin twee focuspunten:

1. De basis op orde: dit betreffen maatregelen met als doel een efficiënter gebruik van de jeugdhulp. De maatregelen hebben betrekking op bedrijfsvoering en toegang.
2. Sturen op transformatie: om op lange termijn het jeugdstelsel duurzaam en beheersbaar te houden binnen de financiële kaders zetten we in op samenwerking en preventie.

Concreet zijn vanaf 2018 de volgende maatregelen genomen:

Bedrijfsvoering

Met de eerste fase van de taskforce treffen we maatregelen voor een efficiënter gebruik van de jeugdhulp. We zijn strakker gaan sturen op aanbieders door de toewijzingen van zorg naar niet vrij toegankelijke hulp te beoordelen. Op basis van bevindingen uit deze beoordelingen spreken we aanbieders aan en leggen we signalen weg bij contractmanagement. Zo worden processen aangescherpt en bijgestuurd. Ook voeren we extra controles uit op rechtmatigheid.

Toegang

We zijn strakker gaan sturen op de toegang door aanscherping van het afwegingskader en het verwijsgedrag. Met het Sociaal Wijkteam (SWT) werken we intensief samen om de aanscherping in verwijsgedrag te implementeren en kostenbewustzijn bij de medewerkers van het SWT te creëren. Voor 2019 hebben we in de opdracht aan het SWT voor Wmo en Jeugd een taakstelling opgenomen van totaal € 150.000. De huidige opdracht die aan het SWT is gegeven loopt tot 2020, dit betekent dat in 2019 bezien zal moeten worden hoe dit in 2020 vormgegeven gaat worden.

Jeugd kent naast het SWT ook nog andere toegangspoorten tot jeugdzorg, zoals de huisartsen, medisch specialisten, jeugdartsen en de gecertificeerde instellingen. Met huisartsen is een standaardverwijsbrief opgezet waarmee een specifiekere verwijzing wordt gegeven en de deur voor de zorgaanbieder meer dicht gezet wordt. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in de samenwerking met de gecertificeerde instellingen, zodat zij ook meer gebruik kunnen maken van ons voorliggend veld.

Samenwerking

We intensiveren in de samenwerking met het SWT, huisartsen, het onderwijs en de jeugdbeschermingsketen. Betreffende de niet vrij toegankelijke hulp werken we samen binnen de jeugdhulpregio West-Brabant Oost. In 2019 evalueren we deze samenwerking en

vernieuwen we die waar nodig, omdat we met enige regelmaat vaststellen dat het soms niet duidelijk genoeg is waar we als regio samen van zijn en wat we lokaal regelen, wie wat op zich neemt en hierdoor soms niet snel genoeg acteren op bepaalde dossiers.

Verbinding onderwijs

Op schoolniveau worden er afspraken gemaakt over de inzet van het SWT op de scholen. In 2018 is er ook geïnvesteerd in bekendheid bij de scholen over waar zij het SWT en de partners in het voorliggende veld voor kunnen benaderen.

Samenwerking Huisartsen

Door de inzet van de Praktijkondersteuner Jeugd (POH Jeugd) heeft de samenwerking tussen de huisartsen, gemeente en het SWT afgelopen jaar vorm gekregen. Uit de eerste evaluatie blijkt dat de inzet van de POH Jeugd effectief is, de samenwerking tussen huisartsen, gemeente en SWT is verbeterd en partijen weten elkaars kennis en expertise steeds beter te benutten. Ook zien we meer doorverwijzingen naar het voorliggend veld.

Tot slot sturen we vanaf 2018 op de transformatie. Hiervoor zetten we sterker in op preventie. Zo zijn er collectieve opvoedcursussen, themabijeenkomsten en gespreksavonden georganiseerd (bijvoorbeeld rondom het thema echtscheidingen). Verder is er geïnvesteerd in opvoedondersteuning, lichte ondersteuning voor jeugdigen en in een waakvlamfunctie. De samenwerking tussen de organisaties in het voorliggende veld onderling en de samenwerking met het onderwijs is versterkt.

In 2018 was het budget voor de jeugdhulp € 11,1 miljoen. In de begroting op basis van het bestuursakkoord is het budget voor het jaar 2019 gesteld op € 15,6 miljoen. Dit is inclusief een besparingstaakstelling van € 1 miljoen. Voor het jaar 2020 bedraagt de totale taakstelling € 2 miljoen (dus € 1 miljoen bovenop de taakstelling van 2019). Het budget voor jeugdhulp in 2020 komt hiermee op € 14,6 miljoen, dit betekent dat er ten opzichte van 2018 structureel sprake is van een budgetverhoging van € 3,5 miljoen.

Het effect van beheersmaatregelen is nog niet inzichtelijk. In 2019 realiseren we een jeugdmonitor om inzicht te krijgen in de kosten jeugdhulp. Ook wordt verder uitvoering gegeven aan het aanscherpen van onze bedrijfsvoering waarbij we inzetten op toepassing van good practices uit aanpalende beleidsterreinen, zie bijvoorbeeld het toegangsproces participatie en samenwerking binnen de regio West-Brabant Oost.

Wmo

Binnen de opdracht Wmo budgetneutraal moet in 2019 een kostenbesparing gerealiseerd worden van € 600.000. Hieronder worden globaal de ombuigingsmaatregelen omschreven.

Maatwerkvoorzieningen

In het kader van de ombuigingsopdracht zijn alle maatwerkvoorzieningen, zoals woningaanpassingen, scootmobielen, deeltaxipassen, hulp bij het huishouden en begeleiding onder de loep genomen. Hierbij is gezocht waar in het gehele proces van toegang, toekenning, levering en evaluatie, winst te behalen valt. Op een aantal van deze voorzieningen en op de toegang tot de voorzieningen kan op korte termijn worden bespaard. We zijn gekomen tot een set van vier maatregelen die in 2019 moeten leiden tot een besparing van € 425.000.

	Maatregelen maatwerkvoorzieningen	Uitgangspunt	Fase I: Besparing
1	Efficiëntere uitvoering door samenwerking gemeente en SWT – besparing op personeelskosten	€ 1.000.000 (kosten 2018)	€ 100.000
2	Efficiëntere uitvoering door samenwerking gemeente en SWT – besparing door strakkere sturing op afwegingskader voor de toegang (besparing op uitgaven begeleiding)	€ 5.000.000 (kosten 2017)	€ 250.000
3	Strakker toezien op samenloop Wmo en Wlz – in geval van samenloop Wmo indicaties beëindigen (besparing op begeleiding/dagbesteding)		€ 55.000
4	Bij aanvragen Gehandicapten Parkeerkaart alleen medisch advies opvragen bij voor de Wmo nog onbekende burgers	€ 30.000 (kosten 2017)	€ 20.000
			€ 425.000

Bovengenoemde maatregelen werken door in 2020 (Fase II).

Algemene voorzieningen

Binnen de algemene voorzieningen is onderzocht of er efficiencymaatregelen te nemen zijn op lopende producten, projecten of subsidies. Dit heeft geleid tot een set van acht maatregelen die in 2019 moeten leiden tot een besparing van € 175.000.

	Maatregelen algemene voorzieningen	Begroting 2018	Fase I: Besparing
1.	Langer zelfstandig wonen – besparing door andere invulling te geven aan opdracht en samen te werken met meerdere partners	€ 30.000	€ 30.000
2.	Stuurgroep Maatschappelijke Ondersteuning – uitvoering valt niet binnen kerntaak stuurgroep	€ 59.000	€ 50.000
3.	Subsidie Lokaal sociaal beleid – ruim budget	€ 37.500	€ 10.000
4.	Subsidie Buurtzapp – onderbenutting van totale budget	€ 20.000	€ 10.000
5.	Reguliere innovatiesubsidie Surplus – innovatiebudget is al verwerkt in andere projectsubsidies	€ 20.000	€ 20.000
6.	Subsidie Dementievriendelijk Oosterhout – wordt maar gedeeltelijk gebruik van gemaakt	€ 20.000	€ 10.000
7.	Clientondersteuning informeel – efficiency op uitvoering	€ 80.000	€ 25.000
8.	Subsidie Maatschappelijke Stage – stoppen van de stimuleringsregeling	€ 20.000	€ 20.000
			€ 175.000

Maatregelen fase 2 (2020)

Jeugd

Naar 2020 toe is een extra taakstelling van € 1 miljoen opgenomen op het budget van de jeugdhulp. Dit is als volgt weergegeven:

Omschrijving	2019 Begroting	2020 Begroting
Kosten algemeen jeugdzorg	€ 877.015,00	€ 877.015,00
Kosten toeleiding jeugdzorg	€ 1.634.623,00	€ 1.634.623,00
Totaal Vrij toegankelijke jeugdzorg	€ 160.000,00	€ 160.000,00
Totaal Lokale niet vrij toegankelijke jeugdzorg	€ 1.306.295,00	€ 1.306.295,00
Totaal Regionaal niet vrij toegankelijk	€ 12.645.000,00	€ 12.645.000,00
Taakstelling Jeugdzorg	€ -1.000.000,00	€ -2.000.000,00
Totaal Jeugdzorg	€ 15.622.933,00	€ 14.622.933,00

Vanaf 2020 bestendigen we de maatregelen die we treffen om onze basis op orde te krijgen en blijven we inzetten op een verdere transformatie van het jeugdstelsel om de uitgaven in de niet vrij toegankelijke hulp in te perken.

Intensivering voorliggende voorzieningen

Er wordt zowel in het voorliggend veld als in de ambulante jeugdzorg gekeken naar nieuwe preventieve zorgvormen, zoals informele pleegzorg, ontwikkeling gezinshuizen en JIM (Jouw Ingebrachte Mentor), die in een vroeger stadium kunnen worden ingezet. Het gaat dan zowel om preventie en normalisatie als om het inzetten van bewezen effectieve zorgvormen waarmee zwaardere jeugdzorg en/of uithuisplaatsing wordt voorkomen.

Jeugdhulp dichtbij

Er wordt blijvend gewerkt aan het organiseren van de jeugdhulp in/dichtbij de leefwereld van de jeugdige. Wanneer verblijfszorg toch nodig is, zetten we in op vormen van pleegzorg/gezinsachtige hulp. Hiervoor worden de volgende acties ondernomen:

- Sturing op de ontwikkeling van effectieve zorgvormen die uithuisplaatsing voorkomen;
- Aanpak van de werving en versterking van de pleegzorg (lokaal en regionaal);
- Sturing op de ontwikkeling van nieuwe verblijfszorgvormen beter passend bij de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige;
- Stimuleren om hulpvormen af te schalen waar mogelijk en op te schalen waar nodig.

Voor deze acties is het wel van belang om er rekenschap van te geven dat er over jeugdhulp regioafspraken gemaakt zijn. Bezien zal dus moeten worden in hoeverre deze acties binnen deze afspraken passen en of er een noodzaak is om de regioafspraken ter discussie te stellen.

Wmo

In fase II worden de beheersmaatregelen voorbereid die moeten leiden tot verdere terugdringing van het tekort met nogmaals € 6 ton. Hieronder is weergegeven welke maatregelen voorgesteld worden en de besparing die deze maatregelen opleveren:

Beheersmaatregelen	2020
Inkoop en aanbesteding Hbh	€ 100.000
Beperken bezit scootmobiel	€ 25.000
Mantelzorgwaardering aanpassen	€ 150.000
Onafhankelijk cliëntondersteuning	€ 200.000
Centraal cursusaanbod	€ 50.000
Besparing totaal programma Surplus	€ 150.000
Totaal	€ 675.000

Vanaf 2020 besparen we op Hulp bij het Huishouden door op een andere manier in te kopen. Verder besparen we door de beperking van uitgifte van scootmobielen door uitbreiding van de scootmobielpool. De mantelzorgwaardering wordt omgezet van een financiële waardering in een andere vorm. De cliëntondersteuning zal op een andere manier worden aanbesteed.

2.4.3 Participatiewet

In tegenstelling tot de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo was er bij de Participatiewet geen aanleiding om extra maatregelen te nemen om besparingen te realiseren. De besparingsmogelijkheden Participatiewet maken onderdeel uit van het gemeente brede zero-based-budgetting proces.

Het kabinet wil de gemeente een adviesrol geven op het moment dat aan de rechter een verzoek wordt gedaan om bewindvoering. Indien de wet op dit punt wordt gewijzigd kunnen de kosten van bewindvoering teruggedrongen worden als de gemeente een goedkoper alternatief kan aanbieden. Wij willen dan ook zorgen dat een dergelijk alternatief beschikbaar is voordat de wetwijziging wordt doorgevoerd. Voorafgaand aan dit wetgevingstraject zal ook onderzocht worden of er andere mogelijkheden zijn om de kosten van bewindvoering terug te dringen.

Er worden verdere stappen gezet om personen die aangewezen zijn op een uitkering te activeren en naar werk toe te leiden. De huidige situatie op de arbeidsmarkt biedt ook kansen voor mensen die al langer aan de kant staan. Speciale aandacht zal het hierbij zijn voor de groep statushouders. Het kabinet is van plan om het inburgeringsstelsel met ingang van 1 januari 2021 te wijzigen en weer een regierol bij de gemeente weg te leggen. Wij willen vooruitlopend op deze wetwijziging al de eerste stappen zetten op dit punt. Inmiddels heeft het kabinet aangekondigd dat gemeenten de ruimte krijgen om vooruit te lopen op de wetwijziging en hiervoor zullen extra middelen beschikbaar komen.

2.4.4 Sociaal domein 'breed'

In de vorige paragrafen zijn voor de drie beleidsterreinen maatregelen genoemd om de kosten te beheersen. Hierbij is er dus nog geen sprake van een integrale aanpak waarin maatregelen genomen worden die sociaal domein breed tot kostenbesparingen kunnen leiden. In deze paragraaf wordt hierop ingegaan.

Voor alle beleidsterreinen geldt dat meer gebruik gemaakt kan worden van voorliggende voorzieningen. Het betreft dan bijvoorbeeld gebruik van algemene voorzieningen die kunnen voorkomen dat gebruik gemaakt moet worden van maatwerkvoorzieningen. Met name in het kader van de Wmo is de afgelopen jaren ingezet op de ontwikkeling van algemene collectieve voorzieningen. Voor deze voorzieningen geldt dat de beschikbare capaciteit nog niet optimaal benut wordt. Van belang is ook om de weg naar deze voorliggende voldoende te instrueren bij de uitvoering en hier via de uitvoeringsbesluiten sturing aan te geven.

Er kan winst geboekt worden door onnodige stapeling van voorziening te voorkomen. Dit geldt bijvoorbeeld ook bij gebruik van een collectieve voorziening. Het gebruik van een collectieve voorziening moet uiteindelijk leiden tot beperking van de maatwerkvoorziening en geen stapeling van collectieve en maatwerkvoorziening.

Het zal in veel situaties altijd nodig blijven om specialistische hulp in te schakelen. Het is hierbij wel van belang om te sturen op duur en intensiteit van deze specialistische hulp. Door hier beter op te sturen is het vaak eerder mogelijk om de hulp te beperken of af te bouwen. Voor een goede hulpverlening is het dan wel van belang om hierin voldoende flexibiliteit toe te passen, als bijvoorbeeld na beperking van de zorg blijkt dat er een terugval is, moet ook weer snel (tijdelijk) geïntensiveerd kunnen worden.

De maatschappij verandert en hiermee ook de problematiek waar de burger mee te maken krijgt. De veranderde situatie vraagt ook om andere vormen van zorg en ondersteuning. Door nieuwe vormen van zorg en ondersteuning kan in sommige situaties de effectiviteit vergroot worden en hiermee kunnen kosten beperkt worden. Het is dan ook van belang om open te staan voor innovatie en deze waar nodig te stimuleren.

Voor wat betreft maatwerkvoorziening is het van belang om als opdrachtgever inzicht te hebben in de tarieven die door de hulpverlener worden gehanteerd. We dienen ons voldoende op de hoogte te stellen van de toereikendheid van tarieven, dit kan ook voorkomen dat de aanbieder er op stuurt om een duurdere vorm van ondersteuning in te zetten en vergoed te krijgen.

De meeste winst van een integrale aanpak is te behalen bij een beperkt aantal gezinnen dat vele vormen van ondersteuning ontvangt. In dit kader is het gewenst om deze gezinnen goed in beeld te brengen en hiervan een top 10 of top 20 op te stellen. Door deze gezinnen integraal op te pakken kunnen ondersteuningsvormen gecombineerd worden, waardoor de totale kosten lager zullen zijn.

2.5 Structuurmaatregelen

2.5.1 Jeugd

Maatregelen in 2019 en 2020 zijn vooral gericht op het inrichten van en verwijzen naar voorliggende voorzieningen. Dat is noodzakelijk maar onvoldoende om tot een duurzaam houdbaar stelsel te komen. Daarom worden er vanaf 2019 ook maatregelen voorbereid die ingrijpen in de structuur (bijvoorbeeld: toegang – doorstroom – uitstroom) en die uitgaan van de samenhang met aanpalende beleidsterreinen binnen het sociaal domein. De financiële effecten daarvan zijn vanaf 2020 te kwantificeren afhankelijk van politieke besluitvorming, al dan niet in samenhang met de andere regiogemeenten.

2.5.2 Wmo

Ondanks de beheersmaatregelen die in fase I en fase II zijn genomen laten de bestaande landelijke trends de vraag verder stijgen. Burgers maken minder gebruik van de Wet

langdurige zorg, de geestelijke gezondheidszorg gaat na beddenreductie nu ook de opnametijd en behandeltime inkorten. De populatie in Oosterhout vergrijst. De groep 65-plussers vormt 16% van de bevolking en maakt gebruik van ruim 50% van alle maatwerkvoorzieningen. Deze groep vormt in 2030 naar verwachting 26% van de totale bevolking van Oosterhout. Deze trends zorgen voor blijvende stijging van het beroep dat wordt gedaan door burgers op hulp vanuit de Wmo. Ook voor de Wmo is het onontkoombaar om verdergaande maatregelen te nemen, zoals toewerken naar een integraal zorglandschap dat beter aansluit bij de ondersteuningsvraag van kwetsbare burgers, experimenteren met innovatieve vormen van preventie en het herinrichten van de toegang tot voorzieningen. Om bovengenoemde redenen zullen we dan ook starten met het inzetten van een fase III voor de Wmo, waarin we een besparing van € 600.000 willen realiseren met ingang van 2021.

2.5.3 Participatiewet

Door de economische groei en uitstroom door vergrijzing is er in veel sectoren sprake van een personeelskrapte. Werkgevers hebben problemen om vacatures in te vullen. Dit biedt kansen voor langdurig werklozen en personen met een arbeidsbeperking. Om deze kansen te benutten is een goede samenwerking tussen de drie O's (ondernemers, onderwijs, overheid) van groot belang. Deze samenwerking zal dan ook geïntensiveerd worden.

2.6 Naar een integraal Sociaal Domein

Burgers hebben vaak hulpvragen op meerdere leefdomeinen die sterk op elkaar inwerken, zoals werkloosheid, gezondheidsproblemen, opvoedproblemen en relatieproblemen. De leefdomeinen sluiten vaak nauw op elkaar aan en kunnen elkaar zelfs in hoge mate versterken. Het duurzaam oplossen van een van de problemen heeft enkel zin als ook gewerkt wordt aan oplossingen van de andere problemen.

Vanwege de huidige kaders binnen Jeugd, Wmo en Participatie en het verschil in inrichting van beleid is het nu echter niet goed mogelijk om duurzaam en beheersbaar integraal te werken binnen het sociaal domein. Om hulpvragen van de burger in onderlinge samenhang te kunnen benaderen, is het noodzakelijk dat de verbinding wordt gezocht tussen de drie beleidsterreinen. De structuurmaatregelen dragen bij aan een systeemverandering en daarmee een integrale benadering van het sociaal domein.

De integrale aanpak binnen het sociaal domein gaat leiden tot beter inzicht in de aard en omvang van de ontwikkelingen, beter financieel beheer en meer grip en sturing. We hebben hierin aandacht voor verbindingen tussen Jeugd, Wmo en Participatie. We zoeken naar verbetering in het hier en nu en willen dit tegelijkertijd toekomstbestendig organiseren. Daarbij kiezen we steeds de sturingsstrategie die het te bereiken resultaat het beste ondersteunt.

Het college stelt in 2019 een plan van aanpak sociaal domein vast met maatregelen op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Waarbij onderwerpen als inkoop, monitoring, samenwerkingsverbanden, adequate toegang etc. aan de orde komen.

3.1. Financiële hoofdlijnen

In dit hoofdstuk wordt het totaaloverzicht naar aanleiding van het nieuw beleid en de dekkingsmaatregelen en de ontwikkelingen in de financiële positie in beeld gebracht. Dit alles levert samengevat het onderstaande beeld op:

Bedragen * 1.000

Exploitatie	Investeren	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Saldo begroting 2019	-	-443 V	-59 V	-779 V	-779 V
Nieuw beleid / overige ontwikkelingen	1.200 N	2.421 N	2.531 N	3.106 N	2.397 N
Ombuigingen		-2.091 V	-2.604 V	-2.604 V	-2.604 V
Nieuw meerjarenbeeld	1.200 N	-113 V	-132 V	-277 V	-968 V

Voor een onderbouwing van het bovenstaande verwijzen we u naar respectievelijk de paragrafen 3.2. t/m 3.4. van deze perspectiefnota.

Dit betekent dat er een meerjarig beeld ontstaat met een positief saldo van ruim € 110.000 in 2020 en € 130.000 positief in 2021. In de jaren 2022 en 2023 loopt dit verder op en lijkt voorlopig een positief saldo van ongeveer € 2,8 ton te ontstaan, oplopend naar bijna € 1 miljoen. Hoewel deze perspectiefnota sluitend lijkt voor het jaar 2020, blijft voorzichtigheid geboden. Er is momenteel immers nog geen zicht op de noodzakelijke actualisaties voor de begroting 2020 en ook niet op hoe het Gemeentefonds zich voor 2020 en verder gaat ontwikkelen.

Van perspectiefnota naar begroting

In deze perspectiefnota worden de kaders geschetst voor de komende vier jaar. Het college is nu aan zet om deze kaders te realiseren richting de begroting 2020 en de meerjarenbegroting 2021-2023.

Ook zal er nog kritisch gekeken moeten worden naar de verschillende geplande investeringen die ten laste komen van de reserves.

De periode tot aan de begroting gebruikt het college om antwoorden te krijgen op onder andere de volgende vragen, zodat we de geschetste kaders nader kunnen invullen:

- Welke gevolgen heeft de meicirculaire?
- Zijn de genoemde investeringen, hun bedragen en de termijn nog realistisch?
- Welke keuzes kunnen er gemaakt worden binnen de beleidsvoornemens?
- Welke ombuigingen zijn er te formuleren?

3.2. Huidige financiële positie

De begroting 2019 is het uitgangspunt voor het nieuw op te stellen financiële kader en sluit in meerjarenperspectief met de volgende saldi:

(bedragen * € 1.000, - = voordeel)

Exploitatie	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	158.793	153.916	145.297	145.957
Baten	153.654	151.372	142.624	144.301
Subtotaal programma's	5.139	2.544	2.673	1.656
Storting in reserves	10.471	19.028	1.082	1.063
Onttrekking aan reserves	15.610	22.015	3.814	3.498
Resultaat	0	-443	-59	-779
	-	voordeel	voordeel	voordeel

De exploitatie in 2019 sloot op nul. Dit was echter vanwege een begrote onttrekking van ruim € 1,8 miljoen aan de reserve sociaal domein. In meerjarenperspectief sluit de begroting met (licht) positieve getallen, met dien verstande dat hierin op het sociaal domein nog sprake is van een openstaande taakstelling van € 3,2 miljoen in 2020 en verder.

Actualisering

De cijfers in deze nota zijn exclusief actualisering van het bestaand beleid. Actualisering zijn aanpassingen aan de begroting als gevolg van veranderingen in aantallen, waardoor het beroep op regelingen autonoom wijzigt, of contractueel c.q. wettelijk onvermijdelijke mutaties in lasten en/of baten. Momenteel is nog geen inschatting gemaakt van deze actualisering, maar hier zal in de uitwerking richting de begroting 2020 wel rekening mee moeten worden gehouden.

3.3. Uitgangspunten begroting 2020-2023

De uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2020 en verder worden in deze paragraaf uiteengezet. In het bestuursakkoord 'Samen op weg naar 2030' zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd. De (financieel) belangrijkste punten hieruit zijn:

1. Jaarlijkse begrotingen worden gepresenteerd in het perspectief van structureel sluitende meerjarenramingen. Tussentijdse beperkte, niet-structurele, tekorten zijn aanvaardbaar mits en voor zover deze kunnen worden gedekt uit reserves. Meerjarig dient dan echter sprake te zijn van een sluitende begroting.
2. Er is de komende vier jaar ruimte voor nieuwe initiatieven, met dien verstande dat dit budgettair neutraal gebeurt. Met andere woorden: nieuw voor oud is de leidraad. Uitgangspunt is dat daarbij in eerste instantie gezocht wordt binnen hetzelfde beleidsterrein.
3. In de begrotingen en meerjarenramingen wordt jaarlijks een realistische raming opgenomen voor "onvoorzien". Hierbij wordt de structurele doorwerking niet automatisch vertaald, maar vormt deze onderdeel van de discussie over nieuw beleid bij de eerstkomende begroting. Voorstellen worden streng getoetst aan de criteria onvoorzienbaar, onuitstelbaar en onontkoombaar.
4. Het structurele investeringsniveau is in principe gemaximeerd op € 5,2 miljoen, exclusief investeringen op het gebied van riolering en afvalverwijdering (deze investeringen worden afzonderlijk beschouwd en worden gedekt via een kostendekkend tarief) en het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Het

investeringsniveau is exclusief specifieke investeringen ten laste van de vrije reserve. Het investeringsplan wordt jaarlijks opgesteld in de exclusief vorm van een uitvoeringsplanning, waarbij aangegeven wordt wanneer investeringen daadwerkelijk worden uitgevoerd.

5. Aan doelen waarvoor de gemeente van het rijk een doeluitkering ontvangt, wordt in beginsel niet meer uitgegeven dan het bedrag van de doeluitkering. Bezuinigingen vanuit het rijk zullen daarbij in principe niet gecompenseerd worden door de gemeente. Vanwege de bijzondere financiële situatie maken we hierbij een uitzondering voor de jeugdzorg.
6. De reserves van de gemeente Oosterhout vormen de eerste linie in het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's. In het kader van risicomanagement houden wij vast aan het eerder bepaalde uitgangspunt dat de weerstandsratio minimaal 1,5 moet bedragen.
7. Als de verhoging van de onroerendzaakbelasting onontkoombaar blijkt, dan gebeurt dit met maximaal het inflatiepercentage. Op basis van de momenteel beschikbare cijfers (het CEP 2019) zal de inflatie voor 2020 naar verwachting 1,4% bedragen. Het college gaat er voorsnog vanuit dat verhoging van de OZB met het inflatiepercentage, gezien de financiële situatie van de gemeente, noodzakelijk zal zijn.
8. Het algemene uitgangspunt is dat alle overige belastingen en heffingen in principe kostendekkend zijn.

Naast bovengenoemde punten hanteert het college de volgende uitgangspunten voor het opstellen van de programmabegroting 2020-2023:

9. Reële ramingen. De kosten die in de begroting 2020-2023 worden opgenomen zijn gebaseerd op de in die jaren te verwachten lasten op basis van het vastgestelde beleid.
10. De meerjarenbegroting wordt opgesteld in constante prijzen. Dat wil zeggen dat de kosten- en opbrengsten de begroting voor de volgende jaren constant wordt gehouden en er dus geen rekening wordt gehouden met toekomstige inflatie. Dit geldt ook voor de baten uit de algemene uitkering en de belastingen. De inflatie wordt vertaald in een tweetal stelposten (loonontwikkeling en materiele prijsontwikkeling).
11. Loonontwikkeling. De salarislasten worden geraamd op basis van de toegestane formatie. De huidige CAO is eind 2018 verlopen. Het was de bedoeling om een nieuwe cao af te sluiten die loopt van 1 januari 2019 tot april 2020. Momenteel wordt hierover nog onderhandeld. In de begroting 2019 is uitgegaan van een loonindex van 3% voor 2019. Tussentijds ligt er een loonbod van de VNG van 4,5% over 2 jaar, maar de eisen van de bonden liggen (uiteraard) hoger. Voorgesteld wordt om voor 2020 een stelpost op te nemen van 1,75% (ongeveer € 500.000) voor de nieuwe CAO.
12. Materiële prijsontwikkeling. De keuze wordt gemaakt om in de begroting 2020 geen stelpost voor prijsontwikkelingen op te nemen.
13. Indexering subsidies. De keuze wordt gemaakt om in de begroting 2020 geen indexering op de outputcontracten (OPC's) en op de subsidies toe te passen. Op basis van de CPB kerngegevens van maart 2019, zou dat conform onze berekeningswijze voor 2020 2,1% zijn. (Loonvoet sector overheid (70%) * 2,3% en Prijs overheidsconsumptie netto materieel (30%) * 1,5%).
14. Renteomslag. In de begroting 2018 en 2019 hanteren we een rentepercentage van 1,6%. Dit is het gewogen gemiddelde over het eigen- en vreemd vermogen van de gemeente. Binnen de grondexploitatie wordt alleen rente over het vreemd vermogen toegerekend. Hier geldt een percentage van 0,8%. Naar verwachting zal dit percentage ook voor 2020 van toepassing blijven.

3.4. Nieuw beleid en ombuigingen

Programma 1 – Burger & Bestuur

Financiële effecten 2020

(Bedragen * € 1.000)

	Omschrijving product / activiteit	Investering eenmalig	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid / overige ontwikkelingen						
1	Uitrol toekomstvisie		50	50	50	50
2	Raadsvergoeding		17	17	17	17
	Subtotaal		67	67	67	67
Ombuigingen						
3	Vervallen collegelunch / maaltijden		-1	-1	-1	-1
4	Stoppen met maken stadsplattegrond		-3	-3	-3	-3
5	Leges huwelijken naar boven bijstellen		-10	-10	-10	-10
6	Verhoging kostendekkendheid vergunningen kabels en leidingen		-60	-60	-60	-60
7	1 balie met contante betaalmogelijkheid		-	-	pm	pm
8	In 2020 geen verkiezingen		-129	-	-	-
9	Avondopenstelling balies naar dinsdag (dan is het stadhuis voor de raad toch al open)		pm	pm	pm	pm
	Subtotaal		-203	-74	-74	-74
	TOTAAL		-136	-7	-7	-7

Toelichting:

1. Uitrol toekomstvisie: € 50.000. Om de Toekomstvisie 2030 een levend document te laten blijven zijn en werk te (blijven) maken van de strategische opgaven uit die visie, vinden wij het van het grootste belang om de komende jaren de dialoog en de samenwerking met de Oosterhoutse samenleving verder te versterken. Dat willen wij onder andere doen door middel van het instellen en ondersteunen van een 'strategische regiegroep', waarin vertegenwoordigers van onze belangrijkste maatschappelijke organisaties en het gemeentebestuur zitting hebben. Die regiegroep moet de koers bewaken die met Oosterhout 2030 is uitgezet en, vanuit het gezamenlijke belang van een toekomstbestendig Oosterhout, reageren op ontwikkelingen en uitdagingen die op onze gemeente afkomen. Natuurlijk voert het gemeentebestuur al regelmatig het gesprek met deze organisaties, maar dat gebeurt meestal in één-op-één-relatie en op dossierniveau. Via de regiegroep willen wij een 'strategische dialoog' opstarten, die over de grenzen van thema's en dossiers heen naar de ontwikkeling van onze gemeente kijkt. Daarnaast vinden wij het belangrijk op de voornaamste thema's uit de Toekomstvisie 2020 ook het gesprek te blijven aangaan met inwoners van onze gemeente. Om ons voordeel te kunnen doen met hun ervaringen of met de kennis die ze van bepaalde beleidsterreinen hebben. Wij gaan daarvoor nieuwe en aansprekende manieren kiezen: geen vergaderingen in bedompte achterafzaaltjes, maar evenementen en bijeenkomsten die zowel leuk als leerzaam zijn en die door een andere opzet of

- uitdagende programmering ook Oosterhouters aanspreken die zich normaal gesproken niet zo makkelijk tot deelname aan het maatschappelijk debat laten verleiden. Binnen de bestaande budgetten zijn voor dit soort nieuwe initiatieven geen middelen beschikbaar; om die reden willen wij overgaan tot invoeren van een werkbudget van € 50.000 om deze maatschappelijke dialoog vorm te kunnen geven.
2. Raadsvergoedingen: € 17.000. Betreft aanpassing van de normbedragen van de vergoedingen voor raadsleden, onkostenvergoeding en tegemoetkoming ziektekostenverzekering naar aanleiding van Circulaire BZK. De bedragen volgen de CAO van het Rijk.
  3. Vervallen collegelunch en maaltijden: € 1.000. Tijdens collegevergadering wordt geen lunch meer geserveerd. Collegeleden moeten voor eigen lunch zorgen. Daarnaast zal er bij avondvergaderingen minder budget beschikbaar zijn om deelnemers van een maaltijd te voorzien.
  4. Stoppen met maken stadsplattegrond: € 2.500. Jaarlijks maakt de gemeente een stadsplattegrond. Het maken van een stadsplattegrond is niet wettelijk verplicht.
  5. Leges huwelijken verhogen: € 10.000. De verhoging van de leges, wordt verwerkt in de tarieventabel behorende bij de legesverordening die de raad in december vaststelt.
  6. Verhoging kostendekkendheid vergunningen kabels en leidingen: € 60.000. Op gebied van kabels en leidingen is het qua kostendekkendheid nog mogelijk om de prijs voor vergunningen te verhogen.
  7. Contant betalen aan balies: pm. Dit vraagt om een aanpassing van de systemen. Voorgesteld wordt om dit niet nu door te voeren, maar opnieuw te bekijken bij de balie-inrichting van het nieuwe stadhuis.
  8. Kosten verkiezingen: € 129.000. In 2020 zijn er geen (geplande) verkiezingen, maar er staan wel kosten derden geraamd in de begroting € 129.000. Deze bedragen kunnen vervallen.
  9. Avondopenstelling balies verleggen: pm. De balies zijn momenteel op donderdagavond geopend. Op dinsdagavond is het stadhuis ook al vrijwel altijd geopend. Door de balies op dinsdagavond te openen in plaats van donderdagavond kan een besparing op de inzet van een bode en de beveiliging worden gerealiseerd.

Programma 2 – Sociaal domein

Financiële effecten 2020

(Bedragen * € 1.000)

	Omschrijving product / activiteit	Investering eenmalig	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid / overige ontwikkelingen						
1	Aanvullend tekort WMO		800	800	800	800
2	Subsidie taalhuiscoördinator		35	35	35	35
3	Subsidie voedselbank / goederenbank		10	10	10	10
	Subtotaal		845	845	845	845
Ombuigingen						
4	Dierenasiel: Taken beperken tot wettelijk basis.		pm	pm	pm	pm
5	Fase 3 besparing Wmo		0	-600	-600	-600
6	Fraudebestrijding: Hiervoor eigen personeel inzetten.		-16	-16	-16	-16
7	Formatie klantmanagers verlagen		-70	-70	-70	-70
8	Diagnosefase beperken tot minimaal niveau		-25	-25	-25	-25
9	MidZuid. Gemeentelijke bijdrage		pm	pm	pm	pm
10	Kijken naar huisvesting MidZuid.		pm	pm	pm	pm
11	Collectieve ziektekostenverzekering; inkomensgrens verlagen naar 110%		pm	pm	pm	pm
12	HbH bijzondere bijstand naar WMO		-136	-136	-136	-136
13	Inburgering; efficiëntere uitvoer		-75	-75	-75	-75
14	Klijnsmagelden		-80	-80	-80	-80
15	Aanbesteding leerlingenvervoer		-40	-40	-40	-40
16	Leerlingenvervoer: Kilometergrens strikter hanteren		pm	pm	pm	pm
17	Inhuur jongerenwerker		-99	-99	-99	-99
18	Precario standplaatsen		-5	-5	-5	-5
19	Kostendekkendheid diverse leges		-7	-7	-7	-7
	Subtotaal		-554	-1.154	-1.154	-1.154
	TOTAAL		291	-309	-309	-309

Toelichting:

1. Aanvullend tekort WMO: € 800.000. Ondanks de beheersmaatregelen die in fase I en fase II zijn genomen, laten de bestaande landelijke trends de vraag verder stijgen. Burgers maken minder gebruik van de Wet langdurige zorg, de geestelijke gezondheidszorg gaat na beddenreductie nu ook de opnametijd en behandeltijd inkorten. De populatie in Oosterhout vergrijsd. De groep 65-plussers vormt 16% van de bevolking en maakt gebruik van ruim 50% van alle maatwerkvoorzieningen. Deze groep vormt in 2030 naar verwachting 26% van de totale bevolking van Oosterhout. Deze trends zorgen voor blijvende stijging van het beroep dat wordt gedaan door burgers op hulp vanuit de Wmo. Ook voor de Wmo is het onontkoombaar om

verdergaande maatregelen te nemen, zoals toewerken naar een integraal zorglandschap dat beter aansluit bij de ondersteuningsvraag van kwetsbare burgers, experimenteren met innovatieve vormen van preventie en het herinrichten van het de toegang tot voorzieningen.

2. Subsidie taalhuiscoördinator: € 35.000. De middelen voor de taalhuiscoördinator worden nu uit eenmalige middelen voor de periode 2017-2019 beschikbaar gesteld. De bibliotheek kan niet alle werkzaamheden die nu door de taalhuiscoördinator worden opgepakt vanuit de eigen begroting realiseren. Niet langer faciliteren van een taalcoördinator heeft tot mogelijk tot gevolg dat de aanpak laaggeletterdheid minder aandacht krijgt of dat intern ombuigingen moeten worden gerealiseerd.
3. Subsidie voedselbank / goederenbank ophogen: € 10.000. Stichting Goederenbank De Baronie levert een bijdrage aan de verzachting van (verborgen) armoede en het voorkomen van verspilling van voedsel in Nederland. De Goederenbank verstrekt levensmiddelen, kleding en huishoudelijke goederen voor mensen die leven in armoede. Regelmatig worden zij benaderd door mensen in crisissituaties. Dit vergt flexibiliteit en soms buiten de gebaande paden werken. Door de inzet van en bereidheid van vrijwilligers is dit mogelijk. De Goederenbank werkt met uitsluitend vrijwilligers, op dit moment zijn dat er zo'n 25. Er worden ongeveer 110 gezinnen (ontvangers) per jaar in Oosterhout geholpen. Regionaal zijn dat er in totaal 220. Ondanks de trend van een jaarlijkse lichte daling (sinds 2015) van het aantal gezinnen dat een beroep doet op de Goederenbank geeft de Goederenbank aan dat door uiteenlopende zaken de kosten voor de exploitatie zijn toegenomen. Een van de oorzaken zijn de strengere eisen die vanuit de Warenwet voor het verstrekken en bewaren van voedsel zijn gesteld. Hierdoor is het bijvoorbeeld minder eenvoudig aan voedsel te komen en/of zijn er strengere eisen met betrekking tot het vervoeren van (gekoelde) producten, het voedsel moet immers veilig en op tijd bij de uitgiftepunten aankomen. Om de toenemende kosten op te vangen wordt een structurele subsidieverhoging van € 10.000 voorgesteld. Deze impuls is bedoeld om de continuïteit van de Goederenbank te kunnen waarborgen.
4. Dierenasiel: € pm. De wettelijke taak van het dierenasiel beperkt zich tot het opvangen van zwerfend aangetroffen dieren tot maximaal veertien dagen en zonder de kosten voor de dierenambulance. Wij zijn samen met de regio in overleg met het dierenasiel om nadere afspraken te maken over de bekostiging van deze taak.
5. Fase 3 besparingen Wmo: € 600.000. Met ingang van 2021 starten wij een 3^e fase met besparingen voor de Wmo. Door het opnieuw inrichten van het zorglandschap verwachten wij deze besparing te kunnen realiseren.
6. Fraudebestrijding: € 16.000. De totale kosten van fraudebestrijding bestaan uit twee componenten, namelijk een bedrag van € 50.000 voor sociale recherche Breda en een bedrag van € 175.000 voor inhuur externen voor nader onderzoek en toezichthoudende taken. Door te stoppen met de externe inhuur en deze taken in eigen beheer door klantmanagers uit te laten voeren kan een besparing gerealiseerd worden. Op basis van het benodigd aantal uren voor de uitvoering in eigen beheer bedragen de kosten in de nieuwe situatie € 159.000. Dit betekent een structurele besparing van € 16.000. Bovendien zijn wij door het in eigen hand nemen van deze taak in staat om sneller te reageren op signalen/vermoedens van fraude. Dit laatste kan dan leiden tot een besparing op de uitkeringslasten.
7. Formatie klantmanagers: € 70.000. De klantmanager behandelt de aanvraag van een participatie uitkering. Hij of zij toetst het recht op een uitkering. Verder worden aanvragen bijzondere bijstand en/of minimaregelingen behandeld en beoordeeld. Tijdens deze procedures brengt de klantmanager de ondersteuningsaanvraag van de klant in beeld en regelt waar mogelijk, dat de ondersteuning wordt verstrekt. Als hij/zij de ondersteuningsvraag van de burger in kaart brengt, kijkt hij/zij niet alleen naar het terrein van Werk en Inkomen, maar ook naar alle levensgebieden, waardoor de

klantmanager integrale oplossingen kan vinden en maatwerk kan bieden. Vanwege de terugloop van het aantal bijstandsgerechtigden achten wij het mogelijk en verantwoord om het aantal klantmanagers met 1,00 fte te verlagen.

8. Second opinion diagnose: € 25.000. De verantwoordelijkheid voor de klantmanager bij de inzet van re-integratie-instrumenten wordt vergroot. Dit betekent dat er hierover minder extern advies gevraagd zal worden. In plaats hiervan wordt de diagnose van wat de belemmeringen voor de cliënt zijn en welke stappen gezet moeten worden om deze weg te nemen, gedaan door de klantmanager en wordt alleen bij sterke twijfel of als second opinion een diagnose-onderzoek gevraagd bij een externe partij. Dit levert een structurele besparing op van € 25.000.
9. Gemeentelijke bijdrage MidZuid: € pm. De gemeentelijke bijdrage die voortvloeit uit de begroting van een Gemeenschappelijke Regeling is voor de gemeente een verplichte uitgave. Dit geldt ook voor de gemeentelijke bijdrage voor de GR WAVA / MidZuid. Via de gemeentelijke vertegenwoordiging in het bestuur van MidZuid willen we er op sturen dat er aandacht is voor de vermindering van de gemeentelijke bijdrage. Op korte termijn wordt hierbij aandacht gevraagd aan het realistisch begroten door MidZuid. De afgelopen jaren blijkt namelijk dat er aan de voorkant (bij de begroting) een hogere gemeentelijke bijdrage wordt gevraagd dan achteraf (bij de jaarrekening) nodig blijkt. De raad zal voorgesteld worden om hierover een zienswijze in te dienen op de begroting van MidZuid.
10. Huisvesting MidZuid: € pm. Een ander aspect waar aandacht voor gevraagd wordt is de huisvesting. De huidige huisvesting is gebaseerd op de tijd dat een groot deel van de Wsw-werknemers binnen de muren van het SW-bedrijf werkzaam was. Deze situatie is gewijzigd waardoor niet alle huisvesting nodig is voor de corebusiness. Toewerken naar beter passende huisvesting is dan ook wenselijk.
11. Collectieve ziektekostenverzekering: pm. Oosterhout kent een collectieve ziektekostenverzekering voor minima. De inkomensgrens om hiervan gebruik te kunnen maken ligt nu op 125% van de bijstandsnorm. Wij stellen voor deze grens te verlagen naar 110%. Hierdoor wordt de doelgroep beperkt.
12. HbH bijzondere bijstand: € 136.000. Dit betreft het rechte trekken van een administratieve fout in de begroting. Dit budget is hier blijven staan, terwijl het bij het herschikken van de Wmo-budgetten had moeten worden geschrapt. Dit bedrag valt dus vrij.
13. Inburgering: € 75.000. Alle statushouders worden vanaf de eerste dag in Oosterhout begeleid door de beroepskrachten en vrijwilligers van het team Maatschappelijke begeleiding van Surplus. De beroepskrachten Maatschappelijke begeleiding regelen samen met de statushouder formele zaken. Daarnaast is de inburgeringsplichtige verplicht binnen 1 jaar het participatieverklaringstraject af te ronden. Het beheersen van de taal is noodzakelijk om elkaar goed te kunnen verstaan en begrijpen. Daarom wordt ook aanvullende taalondersteuning geboden. Op gebied van taalondersteuning wil het college Theek5 een prominenter rol geven. Daarnaast is het college van mening dat de uitvoering door Surplus efficiënter kan plaats vinden dan nu het geval is.
14. Klijnsmagelden: € 80.000. Gemeente Oosterhout ontvangt sinds 2017 vanuit het Rijk extra gelden (€ 250.000) voor het bestrijden van armoede onder kinderen, ook wel Klijnsmagelden genoemd. Het betreft een tijdelijke regeling. De evaluatie van deze regeling vindt plaats in 2021 dit kan dus betekenen dat het geld niet meer door het Rijk beschikbaar wordt gesteld. De Klijnsmagelden zijn toegevoegd aan het gemeentefonds en komen via de algemene uitkering naar de gemeente. De helft (€ 125.000) van de Klijnsmagelden wordt beschikbaar gesteld aan Stichting Leergeld West-Brabant Oost. Stichting Leergeld biedt kansen aan kinderen in de leeftijd 4 tot 18 jaar om te kunnen deelnemen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten. Hierdoor kunnen ook deze kinderen hun sociale vaardigheden en kennis zo optimaal mogelijk

ontwikkelen en later als volwassenen volwaardig participeren in onze samenleving. € 45.000 wordt beschikbaar gesteld voor een Winterpakket. Het Winterpakket wordt verstrekt aan kinderen tot en met 17 jaar uit gezinnen met een laag besteedbaar inkomen (110% van het wettelijk sociaal minimum) die door geldgebrek niet kunnen meedoen op het gebied van sport of cultuur, sociale activiteiten op school of in hun vrije tijd. Met het Winterpakket kunnen kinderen naar eigen inzicht iets voor zichzelf kopen. € 80.000 wordt ingezet voor de Brede Buurt. Het doel van de Klijsmagelden is om alle kinderen een kans te geven mee te doen, zich te ontplooiën en te ontwikkelen ongeacht de financiële positie van hun ouders. Dit sluit direct aan op de doelstellingen en de activiteiten van de Brede Buurt. Activiteiten vanuit het Brede Buurt programma zijn gratis en vrij toegankelijk voor alle kinderen in Oosterhout. Om zo veel mogelijk kinderen uit de doelgroep te bereiken, wordt er wijkgericht gewerkt, waarbij vooral inzet wordt gepleegd in de 'kwetsbare' wijken in Oosterhout (zie ook programma 4).

15. Aanbesteding leerlingenvervoer: € 40.000. De nieuwe aanbesteding leerlingenvervoer loopt momenteel. Deze besparing is een inschatting op basis van huidige leerlingenaantallen en contract.
16. Leerlingenvervoer: kilometergrens strikter hanteren: € pm. Dit zal nader moeten worden uitgewerkt. Effecten waarmee rekening gehouden dienen te worden zijn o.a. extra (eenmalige kosten) zoals medische advisering en aanvragen/toekenningen op basis van hardheidsclausule. Tevens is het huidige aantal kinderen wel meegenomen in de aanbesteding. Veranderingen kunnen dus ook een effect op de kosten voor de vervoerder hebben.
17. Inhuur jongerenwerker: € 99.000. Op dit moment wordt een jongerenwerker die is aangetrokken voor een doelgroepgerichte benadering betaald vanuit het veiligheidsbudget. Wij zullen de kosten voor deze jongerenwerker terugleggen bij het lopende contract 'Jongerenwerk' van Surplus. Zij zullen in hun opdracht dus ruimte moeten maken voor deze jongerenwerker.
18. Precario standplaatsen: € 5.000. De precario voor met name standplaatsen lijkt, in vergelijking met omliggende gemeenten, in Oosterhout laag. Dit zal nader bekeken worden, waarna met een voorstel gekomen gaat worden om de precario meer in lijn te brengen met omliggende gemeenten.
19. Kostendekkendheid diverse leges: € 7.000. Dit betreft leges zoals bijvoorbeeld exploitatievergunning horeca, standplaatsvergunning, vergunning verkooppunt vuurwerk. Kijkend naar de tijd die aan deze vergunningen besteed wordt, is het mogelijk om hier een meer kostendekkend tarief voor in rekening te brengen.

Programma 3 – Werkgelegenheid & economie

Financiële effecten 2020

(Bedragen * € 1.000)

	Omschrijving product / activiteit	Investering eenmalig	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid / overige ontwikkelingen						
1	Programmamanager arbeidsmarkt & economie		100	100	100	100
2	Vergroening binnenstad		10	10	10	10
3	Inkomsten toeristenbelasting		140	140	140	140
	Toeristisch fonds		-140	-140	-140	-140
	Citymarketing vanuit toeristisch fonds		-50	-50	0	0
	Museumbeleid vanuit toeristisch fonds		-40	-40	0	0
	Totaal		20	20	110	110

Toelichting:

1. Programmamanager arbeidsmarkt & economie: € 100.000. De programmamanager arbeidsmarkt & economie wordt momenteel nog uit het BUIG-budget bekostigd. . De programmamanager gaat samen met partners uit het bedrijfsleven, het onderwijs, partners op het gebied van re-integratie en kennisinstellingen (ver)nieuw(de) werk maken van het programma Economie en Arbeidsmarkt. We zullen samen met onze partners programmalijnen en activiteiten opzetten en uitvoeren om samen te werken aan een aantrekkelijke en in economisch opzicht toekomstbestendige stad. Dat willen we bereiken door in te zetten op:
  - versterken ondernemersklimaat;
  - binden en verbinden van partijen;
  - verhogen arbeidsproductiviteit en arbeidsparticipatie;
  - citybranding.
2. Vergroening binnenstad: € 10.000. Vergroening van de omgeving vergroot de kwaliteit van het samenleven en verkleint de gevolgen van klimaatveranderingen. Groen in de stad vermindert de kans op overstromingen, reguleert de grondwaterstand, zorgt voor afname van bodemvervuiling en vermindering van hitte. Bovendien draagt dit bij aan de sfeer in de binnenstad. Specifiek voor initiatieven op dit vlak in de binnenstad reserveren wij jaarlijks € 10.000.
3. Inkomsten toeristenbelasting: € 140.000. De opbrengsten uit de toeristenbelasting liggen jaarlijks in werkelijkheid iets boven € 500.000, terwijl er maar € 360.000 is de begroting is opgenomen. Van deze € 360.000 vloeit conform de gemaakte afspraken nu € 200.000 naar de algemene middelen en de overige werkelijke opbrengsten naar het toeristisch fonds. De extra opbrengsten van € 140.000 die we nu ook in de begroting opnemen, worden conform de bestaande afspraken ook in het toeristisch fonds gestort, waarmee de totale vulling van het toeristisch fonds naar verwachting zo'n € 300.000 op jaarbasis bedraagt. Het college stelt voor om in 2020 en 2021 vanuit het toeristisch fonds een bedrag te dekken t.b.v. het ontwikkelen van citymarketing (€ 50.000) en het museumbeleid (subsidies) (€ 40.000).

Programma 4 – De levendige gemeente

Financiële effecten 2020

(Bedragen * € 1.000)

	Omschrijving product / activiteit	Investering eenmalig	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid / overige ontwikkelingen						
1	IHP 2020		pm	pm	pm	pm
2	Zwembad de Warande		17	17	17	17
	Subtotaal		17	17	17	17
Ombuigingen						
3	Gymvervoer alleen voor speciaal onderwijs		-35	-35	-35	-35
4	Gebruik van normatieve leegstand onderwijshuisvesting tegen commerciële prijzen		pm	pm	pm	pm
5	Leges kinderopvang		pm	pm	pm	pm
6	Subsidie Theek5 en Bussel corrigeren voor energielasten		-42	-42	-42	-42
7	Electra en uren buitendienst doorbelasten aan organisator evenementen		0	-42	-42	-42
8	Combinatie maken van sportprijs, cultuurprijs, ondernemersprijs, etc		pm	pm	pm	pm
9	Brede buurt		-20	-20	-20	-20
10	Buitensportaccommodaties: Indexeren gebruikersvergoeding		-11	-11	-11	-11
11	Sluiten gymzaal Kruidenlaan		-	pm	pm	pm
	Subtotaal		-108	-150	-150	-150
	TOTAAL		-91	-133	-133	-133

Toelichting:

1. IHP 2020: pm. Het huidige IHP loopt tot en met 2019. Er zal dus een nieuw IHP opgesteld moeten worden voor 2020 en verder. De consequenties hiervan zijn momenteel nog niet meegenomen in de financiële prognoses.
2. Zwembad de Warande: € 17.000. Binnen het zwembad zien we vanuit de jaarrekening 2018 een aantal structurele kostenoverschrijdingen ontstaan, waarmee in de begroting nog geen rekening is gehouden. Dit betreft voornamelijk kosten voor verzekeringen en OZB. Daarnaast zien wij nog mogelijkheden om meer inkomsten te genereren door het verhogen van verschillende soorten tarieven in het zwembad. Dit zal richting de begroting 2020 nader worden uitgewerkt.
3. Gymvervoer alleen voor speciaal onderwijs: € 35.000. Het gymvervoer zal alleen voor het speciaal onderwijs (Muldersteeg) worden gehandhaafd. Dat levert een besparing op van € 35.000 op jaarbasis.
4. Gebruik normatieve leegstand onderwijs: pm. Normatieve en volgtijdelijke leegstand van onderwijsgebouwen worden momenteel naast dat deze maatschappelijk in medegebruik worden gegeven ook ingezet voor kinderopvang en commerciële gebruikers. Om indirecte staatsteun te voorkomen, zullen er (financiële) afspraken gemaakt moeten worden over verhuur van onderwijsgebouwen. E.e.a. conform gesteld en gedefinieerd in de verordening. Het uitwerken van deze opdracht zal in het

licht van de bestaande gedoogsituatie en in combinatie met jurisprudentie, de nodige uitwerking vragen. Ingeschat wordt dat 2019 en 2020 deze uitwerking plaats kan vinden.

5. Leges kinderopvang: pm. Het is mogelijk om leges te heffen op administratieve handelingen rondom de kinderopvang. Bij omliggende gemeenten worden bijvoorbeeld leges in rekening gebracht voor het registreren van een gastouder (tot wel € 200).
6. Energielasten Bussel en Theek 5: € 42.000. De Bussel en Theek5 ontvangen een vergoeding voor de energielasten van het pand. De werkelijke lasten blijken lager te liggen dan de ontvangen vergoeding. Daarom wordt deze vergoeding beperkt. Dit resulteert in een structureel financieel voordeel van € 42.000.
7. Doorbelasting kosten aan evenementen: € 42.000. De gemeente verleent nu gratis hand- en spandiensten bij het organiseren van evenementen. Die diensten variëren van het maken, plaatsen en opruimen van parkeer- en andere borden, het leveren en ophalen van dranghekken, kliko's en containers, het regelen van stroom- en watervoorzieningen en het verwijderen en terugplaatsen van obstakels in de openbare ruimte (bankjes, palen, masten, afvalbakken). Wij zijn van mening dat ook deze dienstverlening kostendekkend zou moeten plaatsvinden, waarbij evenementenorganisatoren uiteraard ook de mogelijkheid hebben ervoor te kiezen deze werkzaamheden (deels) in eigen beheer uit te voeren. Bij de actualisatie van de evenementennota (eind 2020) zullen wij hiervoor nadere voorstellen doen, uiteraard na overleg met de evenementenorganisatoren.
8. Combinatie maken van prijzen in Oosterhout: pm. Het samenvoegen van de verschillende prijzen/vieringen/recepties die Oosterhout momenteel rijk is levert niet alleen een kostenbesparing op, maar kan ook leiden tot een inhoudelijke impuls voor deze evenementen. In andere gemeenten is bijvoorbeeld al ervaring opgedaan met de combinatie van een gemeentelijke (nieuwjaars)ontvangst en het uitreiken van verschillende gemeentelijke prijzen.
9. Brede buurt: € 20.000. Vanuit de Klijnsmagelden wordt € 80.000 ingezet voor de Brede Buurt. Het doel van de Klijnsmagelden is om alle kinderen een kans te geven mee te doen, zich te ontplooien en te ontwikkelen ongeacht de financiële positie van hun ouders. Dit sluit direct aan op de doelstellingen en de activiteiten van de Brede Buurt. Activiteiten vanuit het Brede Buurt programma zijn gratis en vrij toegankelijk voor alle kinderen in Oosterhout. Om zo veel mogelijk kinderen uit de doelgroep te bereiken, wordt er wijkgericht gewerkt, waarbij vooral inzet wordt gepleegd in de 'kwetsbare' wijken in Oosterhout. Los van de toevoeging van de Klijnsmagelden aan de Brede Buurt willen wij de Brede Buurt een korting van € 20.000 opleggen. Inschatting is dat een dergelijke korting gerealiseerd kan worden zonder dat dit zodanige personele consequenties heeft dat er aanvullende maatregelen nodig zijn om de korting te realiseren. Uiteraard betekent dit dan wel dat er minder uitvoeringskosten beschikbaar zijn en dus minder ruimte is om nieuwe interventies/activiteiten op te zetten.
10. Indexeren gebruiksvergoedingen buitensport: € 11.000. In 2017 heeft de gemeenteraad het buitensportaccommodatiebeleid vastgesteld en hier is de gebruiksvergoeding eveneens vastgesteld op 13%. Na vaststelling door de gemeenteraad is het buitensportaccommodatiebeleid geïmplementeerd en zijn de gebruiksovereenkomsten (voor onbepaalde tijd) afgesloten met de diverse buitensportverenigingen. In artikel 12 van de gebruiksovereenkomst is de gebruiksvergoeding opgenomen en dat deze jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van het CPI. De gebruiksovereenkomst bevat geen passage over het eenzijdig doorvoeren van een verhoging van de gebruiksvergoeding, indien de gemeente hier toe besluit. Wel staat in artikel 10 benoemd dat de gemeente, ten minste 12 maanden

van tevoren, de gebruiksovereenkomst schriftelijk kan opzeggen. In verhoging / indexatie van 7% leidt tot een gebruiksvergoeding van 13,9%.

11. Gymzaal Kruidenlaan: pm. Gymzaal Kruidenlaan wordt gebruikt door De Rubenshof en de Hobbit. De schoolfunctie van de Hobbit wordt medio zomer 2020 opgeheven. Op dat moment maakt alleen de Rubenshof nog gebruik van deze gymzaal. Conform de verwijsafstanden mogen leerlingen van de Rubenshof eveneens verwezen worden naar sporthal Arkendonk. Bovendien maakt de Rubenshof voor een minimaal aantal uren al gebruik van de sporthal. Effent dient (conform haar eigen verantwoordelijkheid) zelf in een locatie voor gymonderwijs te voorzien. Qua overige gebruikers vindt in de gymzaal Kruidenlaan de activiteiten badminton, gymnastiek en volleybal plaats, voor 10,5 uur in de week. Mogelijk kunnen de recreatieve verenigingen wel weer ondergebracht worden in andere gymzalen, alleen zal dan consensus gevonden dienen te worden over de verhuur op de populaire uren ('s avonds van 19.00-22.00 uur).

Programma 5 – Ruimte & ontwikkeling

Financiële effecten 2020

(Bedragen * € 1.000)

	Omschrijving product / activiteit	Investering eenmalig	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid / overige ontwikkelingen						
1	Lobby A27		pm	0	0	0
2	Inkomsten anterieure overeenkomsten		150	150	150	150
3	Onkruidbestrijding verhardingen		84	84	84	84
4	Omgevingswet	600	75	75	75	75
5	Rotonde Vijf Eiken / Ketenbaan	200	0	0	0	0
6	Arendsplein	pm	0	0	0	0
7	Afvalverwijdering		400	400	400	400
	Afvalverwijdering via de heffing		-400	-400	-400	-400
	Subtotaal	800	309	309	309	309
Ombuigingen						
8	Stoppen met strooien bij bedrijven		pm	pm	pm	pm
9	Onderhoud speelvoorzieningen		-10	-10	-10	-10
10	Afschaffen velvergunning		pm	pm	pm	pm
11	Walstroom doorberekenen aan gebruikers		-5	-5	-5	-5
12	Onderhoud wegen; enkel reparaties uitvoeren, uitstel renovaties		-300	-300	-300	-300
13	Werkbudget beleid verkeer verlagen		-23	-23	-23	-23
14	Afschaffen lokale bewegwijzering		-10	-10	-10	-10
15	Riolering; minimumniveau oppervlaktewater en afvalwater		-200	-200	-200	-200
	<i>Besparing via verlaging rioolheffing</i>		200	200	200	200
16	Fietsparkeren; verlaging kosten		-100	-100	-100	-100
	<i>Fietsparkeren via parkeerfonds</i>		100	100	100	100
17a	Contract van 50 naar 20 parkeerautomaten		pm	pm	pm	pm
17b	Digitalisering parkeerregulering en inzet scanauto's		pm	pm	pm	pm
17c	Tariefsverhoging vergunningen en kraskaarten		pm	pm	pm	pm
17d	Tarief bewonersvergunningen parkeren		pm	pm	pm	pm
	<i>Parkeren via parkeerfonds</i>		pm	pm	pm	pm
18	Zakelijke lasten gronden		-19	-19	-19	-19
	Subtotaal		-367	-367	-367	-367
	Totaal	800	-58	-58	-58	-58

Toelichting:

1. Lobby A27: PM. Via de Bestuurlijke Advies-groep (BAG) A27 en de Regio West Brabant (RWB) blijven wij hiervoor continu aandacht vragen. Voor dit lobbytraject is echter ook geld t.b.v. gezamenlijke inhuur van externe expertise.

2. Inkomsten anterieure overeenkomsten: € 150.000. In de begroting 2019 is een jaarlijkse inkomst van € 250.000 begroot vanuit anterieure overeenkomsten. Gebleken is echter dat dit bedrag veel te hoog is ingeschat en met € 150.000 naar beneden moet worden bijgesteld.
3. Onkruidbestrijding verhardingen: € 84.000. Vanuit de jaarrekening 2018 is zichtbaar dat de kosten voor onkruidbestrijding stijgen, waardoor de huidige middelen onvoldoende zijn om aan het beeldkwaliteitsniveau te blijven voldoen. Hiermee is in de begroting nog geen rekening gehouden.
4. Omgevingswet: € 600.000 eenmalig en € 75.000 structureel. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het straks bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten. Naar verwachting treedt de Omgevingswet in 2021 in werking. Op het moment dat de omgevingswet in 2021 werking treedt, moet er een omgevingsvisie zijn vastgesteld, de ICT-systemen klaar zijn voor aansluiting op het DSO (het landelijk ICT-systeem). Na inwerkingtreding mogen er geen bestemmingsplannen, maar sec omgevingsplannen in procedure worden gebracht. Hiertoe is het noodzaak om voor de inwerkingtreding van de wet een handboek Omgevingsplan te hebben. Daarnaast zullen processen en procedures opgelijnd dienen te worden en gestart worden met opleidingen en functieprofielen om goed voorbereid te zijn op de aankomende wijziging. Vanuit het Rijk zal het basis ICT-systeem (DSO) beschikbaar worden gesteld. Deze zal echter lokaal verder gevuld, gekoppeld met andere pakketten en beheerd moeten worden.
5. Ronde Vijf Eiken / Ketenbaan: € 200.000. De Vijfeikenweg is een provinciale weg. De provincie wil deze weg in 2020 aanpakken, door onder andere een rotonde aan te leggen bij de kruising met Ketenbaan / Steenovensebaan (black spot, veel verkeersongevallen). De gemeente moet hieraan een financiële bijdrage in leveren. Deels is dekking hiervoor reeds opgenomen in het JOR 2020. Aanvullend hierop is nog ca. € 200.000 benodigd.
6. Arendsplein: PM. In de vergadering van april heeft de raad een voorbereidingskrediet gevoteerd ten behoeve van het onderzoeken van de financieel-economische en ruimtelijk haalbaarheid van de stedenbouwkundige visie Arendsplein. Zoals in de nota gesteld zal t.z.t. indien het plan uitgevoerd wordt een grondexploitatie geopend worden.
7. Afvalverwijdering: € 400.000. Binnen afvalverwijdering is in de 1^e corap 2019 een nadeel zichtbaar geworden van zo'n € 400.000. Deze heeft een aantal oorzaken. Ten eerste zijn de inkomsten uit papier en textiel aanzienlijk lager door een lagere ontvangen vergoeding. Daarnaast zijn de doorbelaste transportkosten, de opslag- en overslagkosten van GTF-afval vanuit Breda aanzienlijk hoger geworden. Ook de afvalbelasting valt nog wat negatiever uit dan verwacht en de inhuurkosten stijgen vanwege het wekelijks inzamelen van GTF-afval in de zomer. De afvalverwijdering betreft een 'gesloten circuit'. Dit betekent dat de gestegen kosten van de inzameling in de afvalstoffenheffing wordt doorberekend.
8. Stoppen met strooien bij bedrijven: pm. Het stoppen met strooien (tegen betaling) bij gladheid bij bedrijven is geen wettelijke overheidstaak. Bedrijven kunnen deze activiteiten laten uitvoeren door particulieren. De ureninzet die de gemeente hiermee vrijspeelt, kan worden benut om te strooien op wegen en vrijliggende fietspaden die met enige regelmaat aan het Oosterhoutse areaal zijn en worden toegevoegd. Zo kan de gemeente zonder grote extra investeringen het eigen strooiplan in de toekomst blijven uitvoeren.
9. Onderhoud speelvoorzieningen: € 10.000. Vanuit de jaarrekening 2018 zien wij meerjarig een voordeel ontstaan op het budget speelvoorzieningen van € 10.000. Vanaf de begroting 2020 kan het budget met dit bedrag verlaagd worden.
10. Afschaffen velvergunning: pm. Anders dan voor bomen op particulier terrein, geldt dat nu nog steeds een velvergunning vereist is voor bomen in de openbare ruimte. Deze vergunning is vooral in stand gehouden om de rechten van direct belanghebbenden (omwonenden) zeker te stellen. Tegelijkertijd is de vraag of deze rechten ook niet op een ander wijze geborgd kunnen worden, bijvoorbeeld door omwonenden in een vroegtijdig stadium mee te nemen in de planvorming. Wij zijn er daarom voorstander van de voor- en

nadelen te onderzoeken van het afschaffen van de velvergunning voor bomen in de openbare ruimte. Uiteraard blijft de velvergunning voor monumentale bomen gehandhaafd.

11. Walstroom doorberekenen aan gebruikers: € 5.000. Met enige regelmaat ontvangt de gemeente van bewoners van Markkant, Vrachelsedijk, Vrachelshofje en de Erik Pinksterblomstraat klachten en meldingen over geluid- en stankoverlast. Dit wordt veroorzaakt door afgemeerde binnenvaartschepen die met name in het weekend hun scheepsmotoren of dieselgeneratoren laten draaien om stroom te genereren voor op hun schepen. Om deze overlast te verminderen is voorgesteld op de wal stroomkasten te plaatsen. Tegen betaling kan dan, net als bij laadpalen, stroom worden afgenomen. Voor de aanleg van walstroom is in 2019 eenmalig een investeringsbudget van € 150.000 beschikbaar. In begroting is daarnaast structureel € 5.000 opgenomen voor beheer-/onderhoudskosten. Onderzocht wordt of de walstroomkasten qua exploitatie volledig bij een derde partij onder kunnen worden gebracht waardoor de structurele lasten komen te vervallen.
12. Onderhoud wegen: € 300.000. Voorgesteld wordt een bedrag van € 300.000 te korten op het jaarlijkse budget voor onderhoud aan wegen, civieltechnische kunstwerken en havens (op een totaal van € 1,7 miljoen). Wij zijn van mening dat deze korting een aanvaardbaar negatief effect zal hebben op de onderhoudstoestand van de wegen. Om te voorkomen dat de kwaliteit van de woonbuurten te veel wordt aangetast, blijven wegen in straten in woonbuurten bij deze operatie buiten schot. Uiteraard gaan wij de effecten van deze maatregelen op de onderhoudstoestand van de wegen monitoren. Mocht de conclusie zijn dat dit leidt tot achterstalligheid, zullen wij met aanvullende maatregelen komen.
13. Werkbudget verkeer: € 23.000. Eén van de taken die vallen onder het exploitatiebudget Beleid verkeer en maatregelen is het uitvoeren van verkeersonderzoeken t.b.v. het opstellen van nieuw (verkeers)beleid en/of het actualiseren van eerder vastgesteld beleid. Naast uren (808 uur) zijn ook middelen voor derden opgenomen. Deze worden benut voor het laten uitvoeren van verkeersonderzoeken door bureaus.
Lager budget betekent dat de inzet door eigen medewerkers moet worden geleverd en dat er minder opdrachten gegeven kunnen worden voor een onderzoek door derden. Bij ruimtelijke ontwikkelingen door derden wordt de ontwikkelaar verantwoordelijk gesteld voor het leveren van de noodzakelijke onderzoeken.
14. Doorberekenen kosten lokale bewegwijzering: € 10.000. In 2021 zullen wij het beleid op het gebied van bewegwijzering gaan aanpassen. Dit betekent dat toeristische ondernemers de ruimte krijgen om, voor eigen rekening, hun eigen bewegwijzering te beheren en onderhouden. Ook nieuwe aanvragen komen dan ten laste van de aanvrager. Tevens zal het aantal maatschappelijke objecten waarnaar verwezen wordt, in dat nieuwe beleid worden teruggebracht. Dit leidt tot een kostenbesparing bij de gemeente. In totaliteit kan hiervoor vanaf 2021 € 10.000 worden ingeboekt. Vooruitlopend op dat nieuwe beleid, zullen wij in 2020 geen aanvragen voor uitbreiding meer in behandeling nemen. Dat levert voor 2020 een besparing van dezelfde orde van grootte op.
15. Riolering; minimumniveau oppervlaktewater en afvalwater: € 200.000. Dit bestaat uit een besparing van € 63.000 op oppervlaktewater en € 137.000 op afvalwater. Het verlagen van dit niveau naar het minimum heeft op diverse aspecten effect en zal nader worden uitgewerkt in de begroting 2020. Deze besparing heeft vooral betrekking op personele inzet. Kostenverlaging kan hier dus ook pas geëffectueerd worden als er een oplossing voor de huidige personele bezetting is gevonden. Deze verlaging van de kosten zal vertaald worden in een lagere rioolheffing en daarmee direct voordeel voor de burger. Voor de Oosterhoutse exploitatie levert dus geen voordeel op.

Parkeren (nummer 16 en 17):

Doel van het systeem van betaald- en vergunningparkeren is en blijft het reguleren van de parkeerstromen. Dat moet op een zodanige manier gebeuren dat de belangen van bewoners, bezoekers en werknemers op een evenredige wijze zijn geborgd. Daarbij is als financieel uitgangspunt van belang dat het parkeersysteem een gesloten systeem is: parkeerinkomsten en –uitgaven houden elkaar in evenwicht, tekorten en/of overschotten worden in het systeem verwerkt. Uit de doorkijk van het parkeerfonds blijkt dat er binnen parkeren momenteel sprake is van een structureel exploitatietekort, waardoor het parkeerfonds ultimo 2029 leeg zal zijn. Het college zal daarom concrete voorstellen gaan doen om € 300.000 te besparen en het financieel evenwicht te herstellen. Hierbij kan gedacht worden aan de onderstaande maatregelen.

16. Fietsparkeren: € 100.000. De gemeente Oosterhout exploiteert twee bewaakte fietsenstallingen; in de Arendshof en onder de Markt. Onderzocht gaat worden of met het sluiten van één van deze twee fietsenstallingen dan wel met een andere wijze van beveiligen van de fietsenstalling op de Markt tijdens het weekend er een bedrag van € 100.000 kan worden bezuinigd. In het geval er een fietsenstalling gesloten gaat worden, zullen er extra fietsklemmen in de openbare ruimte geplaatst moeten worden om de bezoekers van de stad te faciliteren. De kosten van parkeren (ook fietsparkeren) lopen via het parkeerfonds, waardoor dit voorstel geen effect heeft op de netto exploitatie van de gemeente.
17. Op het gebied van autoparkeren en parkeerhandhaving willen de komende periode een aantal mogelijkheden onderzoeken om de kosten te beperken en de inkomsten te verhogen. Voor deze maatregelen hebben wij nog geen opbrengsten ingeboekt. Het gaat dan om:
  - a. Verminderen van het aantal parkeerautomaten op straat van 48 naar 20 stuks. Dit leidt tot een besparing in kosten van onderhoud, licenties, bel- en stroomkosten en geldgaring. De verwachte opbrengst is circa € 20.000. Het leidt in een aantal gevallen wel tot grotere afstanden voor het (winkelend) publiek en mogelijk problemen bij handhaving. De effecten hiervan willen wij eerst in beeld brengen, voordat wij een definitief besluit nemen;
  - b. Digitalisering van de parkeerregulering. Dit betekent dat handhaving plaatsvindt op basis van kentekens en bijna volledig geautomatiseerd door middel van een scanauto of –scooter. Dit is een stuk minder intensief dan nu het geval is, waarbij gecontroleerd wordt op basis van controle van een parkeerticket achter de ruit van de auto. Gezien de schaalgrootte van Oosterhout en de investeringen die met dit systeem gepaard gaan, is het verstandig bij deze aanpak samenwerking te zoeken met grotere gemeenten in de regio (bijvoorbeeld Breda of Tilburg). De mogelijkheden voor het digitaliseren van de parkeerregulering zal in een businesscase nader worden uitgewerkt.
  - c. De tarieven voor de kraskaarten (voor bezoekers van vergunninghouders) zullen tegen het licht worden gehouden, mede in relatie tot de prijs die hiervoor in omliggende gemeenten wordt betaald. Concrete voorstellen hiertoe zullen worden gedaan in de begroting 2020.
  - d. Ook de hoogte van het tarief voor bewonersvergunningen zullen wij nader bekijken, waarbij met name de aandacht uitgaat naar de kosten van de tweede bewonersvergunning. Ook hier zal in regionaal verband een vergelijking worden getrokken. Concrete voorstellen zijn te verwachten bij de begroting 2020.Voor al deze voornemens geldt dat alle (mogelijke) opbrengsten worden gesaldeerd en verrekend binnen het gesloten systeem van het parkeerfonds. Ze hebben dus geen effect voor de gemeentelijke exploitatiebegroting.
18. Zakelijke lasten gronden: € 19.000. Er zijn circa 142 huurovereenkomsten en 22 pacht-overeenkomsten door de gemeente. Totaalbudget aan zakelijke lasten en eigenaarslasten is bijna € 40.000, onder andere doordat vanaf 2016 de baten en lasten van gronden die

eerder onder NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) vielen, bij dit product zijn toegevoegd. Door verkoop van gronden zien we de lasten dalen. Doordat verkoop vaker voorkomt, is het budget al ruim geworden. Totaal overziend is een verlaging van dit budget met € 19.000 voor het totaalproduct “beheer gronden en gebouwen” haalbaar, enerzijds door actief contractbeheer, anderzijds door daar waar mogelijk gronden (zoals NIEGG) af te stoten.

Programma 6 – Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Financiële effecten 2020

(Bedragen * € 1.000)

	Omschrijving product / activiteit	Investering eenmalig	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid / overige ontwikkelingen						
1	Lokale omroep		40	40	40	40
2	Stadhuis		-	-	450	450
3	Subsidiëspecialist		10	10	10	10
4	Loonontwikkeling Cao		500	500	500	500
5	Indexatie GR'en		130	130	130	130
6	Bijdrage Equalit		65	65	65	65
7	Organisatieontwikkeling	400	-	-	-	-
8	Algemene uitkering – september- en decembercirculaire		428	538	573	-136
	Subtotaal	400	1.173	1.283	1.768	1.059
Ombuigingen						
9	Algemene uitkering		-	-	-	-
10	Onroerendzaakbelasting indexeren		-165	-165	-165	-165
11	OZB niet-woningen		pm	pm	pm	pm
12	Kostenstijgingen GR'en		pm	pm	pm	pm
13	Aantal applicaties of modules verminderen		pm	pm	pm	pm
14	Aantal printers verminderen		-	-	pm	pm
15	In de regio gezamenlijk financiële administratie opzetten / spec functies		pm	pm	pm	pm
16	Telefonie		-	-	pm	pm
17	Repro drukwerk		-30	-30	-30	-30
18	Personeelsrestaurant		-	-	pm	pm
19	Verkoop gemeentelijk vastgoed		pm	pm	pm	pm
20	Onvoorzien		-75	-75	-75	-75
21	Motie € 400.000 personeel		-400	-400	-400	-400
22	Aanvullende besparing op personeel		-200	-200	-200	-200
	Subtotaal		-870	-870	-870	-870
	Totaal	400	303	413	898	189

Toelichting:

1. Lokale omroep: € 40.000. In oktober 2018 heeft de gemeenteraad besloten om voor 2018 en 2019 de lokale omroep een aanvullende financiële bijdrage te verstrekken bovenop de bijdrage van de gemeente gebaseerd op het richtsnoerbedrag. Deze aanvullende bijdrage was noodzakelijk omdat het zonder aanvullende bijdrage niet mogelijk blijkt om een levensvatbare en kwalitatief acceptabele lokale omroep te exploiteren. Daarnaast heeft de raad in oktober 2018 een motie aangenomen en het

college verzocht om voor de zomervakantie van 2019 te komen met beleid waaraan geldaanvragen bovenop de wettelijke bekostiging getoetst kunnen worden. Voorgesteld om voor de lokale omroep (structureel) extra middelen beschikbaar te stellen van € 40.000. Deze aanvullende bijdrage is noodzakelijk voor een goed functionerende lokale omroep, die een maatschappelijk belang dient op het gebied van de (lokale) democratie en informatievoorziening.

2. Stadhuis: € 450.000. In maart 2019 heeft de gemeenteraad een aantal uitgangspunten voor het nieuw te bouwen stadhuis vastgesteld. Op basis van die uitgangspunten en de huidige begroting is berekend wat de aanvullende lasten ten opzichte van de huidige begroting zijn na realisatie van het nieuwe stadhuis. Naar verwachting zullen de kosten met ingang van 2022 zo'n € 450.000 hoger liggen dan de huidige huisvestingslasten. Dit wordt uiteraard voornamelijk veroorzaakt door hogere kapitaallasten voor rente en afschrijving. Maar hierin zitten bijvoorbeeld ook de lagere energielasten verrekend. Voor de helderheid wordt opgemerkt dat de structurele kosten nog hoger zouden liggen in geval er gekozen zou zijn voor de andere opties.
3. Subsidiespecialist: € 10.000. De gemeente wil graag optimaal gebruik kunnen maken van de verschillende aanwezige subsidiebronnen vanuit provincie, Rijk of Europa. Dat subsidiegeld komt echter niet zomaar binnen vliegen, dat vergt inzicht in de bestaande regelingen en kennis van regels en procedures. Vooral in een snel wisselend subsidielandschap is dit essentieel. Daarom wordt voorgesteld om € 10.000 te reserveren voor de inzet van een subsidiespecialist die periodiek onze gemeente scant op subsidiemogelijkheden en waar nodig faciliteert in de aanvraag.
4. Loonontwikkelingen cao 2020: € 500.000. De salarislasten worden geraamd op basis van de toegestane formatie. De huidige cao is eind 2018 verlopen. Het was de bedoeling om een nieuwe cao af te sluiten die loopt van 1 januari 2019 tot april 2020. Momenteel wordt hierover nog onderhandeld. In de begroting 2019 is reeds financieel rekening gehouden met 3% loonindex. Tussentijds ligt er een loonbod van de VNG van 4,5% over 2 jaar, maar de eisen van de bonden liggen (uiteraard) hoger. Voorgesteld wordt om in de begroting 2020 aanvullend een stelpost op te nemen van 1,75% (ongeveer € 500.000) voor de nieuwe cao. Hierdoor is met ingang van 2020 totaal 4,75% beschikbaar voor een nieuwe cao.
5. Indexatie GR'en: € 129.000. De afgelopen jaren is er een gemiddelde stijging geweest in de kosten voor de gemeenschappelijke regelingen van € 400.000 per jaar. Als college hebben wij ons in verschillende gremia ingezet om die kostenontwikkeling in te dammen, daar zien we nu het eerste resultaat van. In aanmerking genomen dat de GR'en ook aan inflatiecorrectie en loonindexatie doen en dat de RWB een extra bijdrage vraagt is de toename beperkt gebleven tot 129.000 euro. Wij zien dit als een steun in de rug in onze inzet om de kosten voor de gemeenschappelijke regelingen verder binnen de perken te houden. Die inzet is ook nodig omdat bijvoorbeeld de RWB verwacht dat niet alle geplande acties binnen het huidige budget uit te voeren zijn en er dus extra budget nodig zou zijn.
6. Bijdrage Equalit: € 65.000. Op basis van specifieke kostenontwikkeling voor ICT, verwachten we dat de gemeentelijke bijdrage aan Equalit in 2020 met € 65.000 omhoog gaat.
7. Organisatieontwikkeling: € 400.000. Momenteel loopt het traject van de organisatieontwikkeling. Op basis van het medewerkersonderzoek, interviews en werkconferenties is inmiddels een concept-organisatievisie opgesteld. In deze visie is beschreven wat we sterke punten vinden, waar we onszelf kunnen verbeteren, welke ontwikkelingen we in de samenleving zien en welk kader de toekomstvisie 2030 biedt voor de organisatieontwikkeling. Daarnaast is die inbreng vertaald naar de manier waarop we willen samenwerken en wat dit voor onze houding en gedrag betekent. We hebben ook geconstateerd dat we heldere rollen en verantwoordelijkheden willen.

Deze visie zal gevolgen hebben voor het werk in Oosterhout. Veranderingen in de organisatiestructuur en –cultuur brengen kosten met zich mee. Momenteel is er reeds een reserve bedrijfsvoering gevormd van € 250.000. Wij stellen voor om deze reserve met € 400.000 te verhogen vanwege de te maken kosten rondom de organisatieontwikkeling.

8. Decemercirculaire: € 448.000. Gemeenten ontvangen op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefonds-uitkeringen. In mei gebeurt dit o.b.v. de Voorjaarsnota, in september o.b.v. de Miljoenennota en in december op basis van de Najaarsnota. De begroting 2019 is gebaseerd op de mei-circulaire. De september- en de decemercirculaire bevatten dus de wijzigingen voor het meerjarenperspectief. Uit de septembercirculaire 2018 kwam naar voren dat ten opzichte van de begroting minder inkomsten worden verwacht de komende jaren. Het beeld vanuit de decemercirculaire is daarin niet veel veranderd. Uit berichten in de media is op te maken dat het Rijk over het jaar 2018 een forse onderuitputting kent. Dit heeft direct gevolgen voor de inkomsten van het gemeentefonds. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat gemeenten minder geld ontvangen wanneer het Rijk ook minder uitgeeft (samen trap op samen trap af).
9. Algemene uitkering. Het Rijk heeft voor het tweede jaar op rij ook in 2018 een begrotingsoverschot gerealiseerd. In 2018 bedroeg deze ruim € 11 miljard. Dit terwijl gemeenten in 2018 een tekort van € 0,7 miljard realiseerden; dat is een iets hoger tekort dan 2017. Dit met name vanwege omvangrijke tekorten binnen het sociale domein. De decentralisatie van taken is gepaard gegaan met budgetkortingen die niet reëel blijken te zijn. De gemeente Oosterhout zal (o.a. middels de M50) een lobby ondersteunen om een reëlere bijdrage te krijgen voor de taken die vanuit het Rijk bij ons worden weggelegd.
10. Onroerend zaakbelasting indexeren: € 165.000. Als de verhoging van de onroerendzaakbelasting onontkoombaar blijkt, dan gebeurt dit met maximaal het inflatiepercentage. Op basis van de momenteel beschikbare cijfers (het CEP 2019) zal de inflatie voor 2020 naar verwachting 1,4% bedragen. Het college gaat er vooralsnog vanuit dat verhoging van de OZB met het inflatiepercentage, gezien de financiële situatie van de gemeente, noodzakelijk zal zijn.
11. OZB niet-woningen: pm. Een aantal gemeenten in Nederland heeft er in het verleden reeds voor gekozen om geen gebruikersdeel van de OZB voor niet-woningen op te leggen. Voordeel hiervan is dat leegstand van niet-woningen geen effect meer heeft op de OZB-opbrengst en tevens dat eigenaren van leegstaande niet-woningen wellicht meer worden gestimuleerd om de leegstand aan te pakken. Wij zullen, mede in overleg met de BWB, kijken wat de mogelijkheden en de effecten hiervan zijn voor Oosterhout.
12. Kostenstijgingen GR'en: pm. Voor de begrotingen 2021 zal het college zich bij de GR'en en de andere deelnemers sterk gaan maken voor een gelijkwaardige bezuinigingsinspanning binnen de GR'en als waar onze gemeente (maar ook andere gemeenten) voor staan.
13. Aantal applicaties/modules verminderen: pm. In 2019 is gestart met een inventarisatie van alle lopende contracten. In Equalitverband zal vervolgens gekeken worden wat het vervangpotentieel is en waar mogelijk samen met de andere deelnemers dezelfde applicaties kunnen gaan gebruiken. Ook het gezamenlijk beheer van deze applicaties zal hierin meegenomen gaan worden.
14. Aantal printers verminderen: pm. Momenteel beschikken we over 31 multifunctionals (stadhuis incl. buitenlocaties). De kosten hiervan zijn ondergebracht in één contract. Met de komst van het nieuwe stadhuis wordt het uitgangspunt om het aantal multifunctionals met 50% te verminderen. T.z.t. zal bij de logische plaatsbepaling van de multifunctionals rekening worden gehouden met dit uitgangspunt en dit wordt dan ook meegenomen in de aanbesteding.

Besparing in euro's is op dit moment nog onduidelijk, is afhankelijk van de aanbesteding. We gaan uit van een besparing vanaf 2022 (uiteraard afhankelijk van in gebruikname nieuwe stadhuis).

15. Regionale samenwerking: pm. We starten gesprekken op met andere regiogemeenten om te kijken waar wij op ambtelijk vlak meer kunnen samenwerken op (specialistische) taken. Op een aantal vlakken vindt een dergelijke samenwerking reeds plaats, maar wel kijken waar we dit in de toekomst verder kunnen uitbreiden. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan het gezamenlijk voeren van een financiële administratie.
16. Telefonie nieuwe stadhuis: pm. Momenteel beschikken we over vaste telefonie, aangevuld met mobiele telefonie (Bring Your Own Device – regeling). Met de komst van het nieuwe stadhuis wordt opnieuw onderzocht op welke wijze optimale telefonische bereikbaarheid gerealiseerd kan worden en tegen welke prijs. Wellicht is het een optie om bijvoorbeeld slechts beperkte vaste telefonie in te zetten en de rest mobiele telefonie. Implementatie bij in gebruikname nieuwe stadhuis. Kostenbesparing op dit moment nog onduidelijk en pas vanaf 2022 (uiteraard afhankelijk van in gebruikname nieuwe stadhuis).
17. Repro / drukwerk: pm. De afgelopen jaren nemen de reprokosten af omdat de digitalisering in de organisatie steeds verder zijn intrede doet (bijvoorbeeld aanvragen bouwvergunningen worden niet meer in x-voud gekopieerd, maar digitaal afgehandeld). Daarnaast wordt het budget minder ingezet voor repro-opdrachten bij projecten (bv. folders, flyers, banners etc), maar komen deze vaak ten laste van individuele projectbudgetten. Er wordt een structureel voordeel verwacht van € 30.000.
18. Personeelsrestaurant nieuwe stadhuis: pm. Met de komst van een nieuw stadhuis (huis van de stad) en daarbij behorende (nieuwe) faciliteiten, zal de toekomst van het bedrijfsrestaurant onderzocht worden (waar, voor wie, openingstijden, kosten etc). Implementatie bij in gebruik name nieuwe stadhuis. Eventuele kostenbesparing (afhankelijk van keuzes) zijn niet eerder dan in 2022 te verwachten.
19. Verkoop gemeentelijk vastgoed: pm. Het gemeentelijk beleid speelt een belangrijke rol in de overweging om vastgoed in eigendom te houden of af te stoten. Bij het afstoten is ook de marktsituatie een belangrijke factor. Bij de inrichting van de vastgoedportefeuille zijn er aantal factoren die in ogenschouw kunnen worden genomen, zoals: een juiste afstemming met het vastgoedbeleid, demografische ontwikkelingen in de regio, de toekomstplannen van de gemeente, politieke afwegingen maar ook de financiële gezondheid van de gemeente. Dit maakt dat er geen uniforme oplossing is en ieder vraagstuk individueel beoordeeld moet worden.
20. Onvoorzien verlagen: € 75.000. Tot en met 2016 was de stelpost onvoorzien € 270.000 per jaar. In de begroting 2017 is deze post verlaagd tot € 175.000 per jaar. Dit vanwege structureel lagere besteding ten laste van deze post. In 2017 is totaal ruim € 80.000 uit deze post gehaald en in 2018 ruim € 150.000. Het verlagen van deze post naar € 100.000 lijkt gezien de bestedingen reëel. Artikel 17 lid b van het BBV vermeldt dat het overzicht van baten en lasten onder andere 'het geraamde bedrag voor onvoorzien' bevat. Dit houdt in dat er een raming onvoorzien in de begroting opgenomen moet worden. Het BBV schrijft geen norm voor. Op basis van de Gemeentewet dient de raming onvoorzien reëel te zijn. Wat realistisch is moet de gemeente zelf bepalen/onderbouwen. Gezien de bestedingen uit het verleden is een post onvoorzien van € 100.000 goed te verdedigen.
21. Motie personele besparing begroting 2019: € 400.000. Bij de begrotingsbehandeling 2019 is een motie aangenomen waarin een taakstelling van € 400.000 op personeelsgebied wordt opgelegd. Deze taakstelling zal geconcretiseerd ingevuld worden in de begroting 2020.

22. Aanvullende taakstelling personele kosten: € 200.000. Het college stelt voor om de personele taakstelling met € 200.000 te verhogen. Deze aanvullende taakstelling zal geconcretiseerd ingevuld worden in de begroting 2020.

Samenvattend financieel overzicht nieuw beleid en ombuigingen

Per programma geeft het saldo van nieuw beleid, ombuigingen en overige ontwikkelingen het volgende totaalbeeld:

(Bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Investering eenmalig	2018	2019	2020	2021
Verbindend bestuur	0	-136 V	-7 V	-7 V	-7 V
Sociaal domein	0	291 N	-309 N	-309 N	-309 N
Werkgelegenheid & economie	0	20 N	20 N	110 N	110 N
De levendige gemeente	0	-91 V	-133 V	-133 V	-133 V
Ruimte & ontwikkeling	800 N	-58 V	-58 V	-58 V	-58 V
Middelen	400 N	303 N	413 N	898 N	189 N
TOTAAL	1.200 N	330 N	-73 V	502 N	-207 V

Het bedrag aan investeringen en de bijbehorende dekking is als volgt opgebouwd:

(Bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Investering eenmalig	Reserve
Omgevingswet	600	Vrije reserve
Ronde Vijf Eiken / Ketenbaan	200	Reserve infrastructurele werken
Organisatieontwikkeling	400	Vrije reserve
TOTAAL	1.200	

3.5. Financieel totaalbeeld

Wanneer we de bovenstaande uitgangspunten en de uitkomsten van de financiële positie met elkaar combineren ontstaat het onderstaande beeld:

Bedragen * 1.000

Exploitatie	Investeringen	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Saldo begroting 2019	-	-443 V	-59 V	-779 V	-779 V
Nieuw beleid / overige ontwikkelingen	1.200 N	2.421 N	2.531 N	3.106 N	2.397 N
Ombuigingen		-2.091 V	-2.604 V	-2.604 V	-2.604 V
Nieuw meerjarenbeeld	1.200 N	-113 V	-132 V	-277 V	-968 V

Voor een onderbouwing van het bovenstaande verwijzen we u naar respectievelijk de paragrafen 3.2. t/m 3.4. van deze perspectiefnota.

Dit betekent dat er een meerjarig beeld ontstaat met een positief saldo van ongeveer € 110.000 in 2020 en € 130.000 positief in 2021. In de jaren 2022 en 2023 loopt dit verder op en lijkt voorlopig een positief saldo van ongeveer € 2,8 ton te ontstaan, oplopend naar bijna € 1 miljoen. Hoewel deze perspectiefnota sluitend lijkt voor het jaar 2020, blijft voorzichtigheid geboden. Er is momenteel immers nog geen zicht op de noodzakelijke actualisaties voor de begroting 2020 en ook niet op hoe het Gemeentefonds zich voor 2020 en verder gaat ontwikkelen.

Ook zal er nog kritisch gekeken moeten worden naar de verschillende geplande investeringen die ten laste komen van de reserves.

De periode tot aan de begroting gebruikt het college om antwoorden te krijgen op onder andere de volgende vragen, zodat we de geschetste kaders nader kunnen invullen:

- Welke gevolgen heeft de meicirculaire?
- Zijn de genoemde investeringen, hun bedragen en de termijn nog realistisch?
- Welke keuzes kunnen er gemaakt worden binnen de beleidsvoornemens?
- Welke ombuigingen zijn er te formuleren?

3.6. Financiële positie Oosterhout

Voor gemeenten is een eigen stresstest ontwikkeld. Deze stresstest geeft door middel van indicatoren inzicht in de financiële status en weerbaarheid. De meerwaarde van de test zit vooral ook in het periodiek invullen van de stresstest, zodat op alle indicatoren een trend zichtbaar wordt en geanalyseerd kan worden. De uitkomst van de test staan in de vorm van een dashboard in onderstaande figuur.

Indicatorgroep	Indicator	Voldoende	Neutraal	Onvoldoende
1. Kengetallen BBV	1.1. Schuldratio	< 50%	50% - 80%	> 100%
	1.2. Solvabiliteitsratio	> 80%	30% - 80%	< 30%
	1.3. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
	1.4. Grondexploitatie	-	-	-
	1.5. Belastingcapaciteit	< 100%	100%	> 100%
2. Schuldpositie (vreemd vermogen)	2.1. Netto schuld / exploitatie (netto schuldquote)	< 90%	90% – 130%	> 130%
	2.2. Netto schuld per inwoner	> 10% onder landelijk gemiddelde	Tot 10% afwijking van landelijk gemiddelde	> 10% boven landelijk gemiddelde
	2.3. Schuldevolutie	> 5% afname	Min 5% tot plus 5%	> 5% toename
	2.4. Netto rentelasten / exploitatie	< 1% van de exploitatie	1% tot 3%	> 3% van de exploitatie
3. Reservepositie (eigen vermogen)	3.1. Ratio weerstandsvermogen	> 1,5	1,0 tot 1,5	< 1,0
	3.2. Mogelijkheden om weerstandscapaciteit te verbeteren	Mogelijkheden om de ratio te verbeteren tot > 1,5	Mogelijkheden om de ratio te verbeteren tot 1,0 tot 1,5	Mogelijkheden om de ratio te verbeteren tot < 1,0
	3.3. Mutatie reserves	-	-	-
4. Grondexploitaties	4.1. Afhankelijkheid Grex voor sluitende begroting	Niet afhankelijk		Wel afhankelijk
	4.2. Winstverwachting Grex'en.	Positieve winstverwachting		Geen positieve winstverwachting
	4.3. Algemene reserve grondbedrijf	Reserve > risico's	Reserves 95% - 100% van de risico's	Reserves < 95% risico's
	4.4. Nog te realiseren baten en lasten BIE	Baten en lasten / BIE < 2	Waarde tussen 2 en 3	Baten en lasten / BIE > 3
5. Leningen, garantstellingen en borgstellingen	5.1. Zekerheden leningen, garantstellingen en borgstellingen	> 95% zekerheden	90% - 95% zekerheden	< 90% zekerheden

6. Meerjarig onderhoud kapitaalgoederen	6.1. Toereikendheid budgetten	Geen extra budget nodig	0% < Extra benodigd budget < 1%	Extra benodigd budget > 1% exploitatie
7. Lokale lasten	7.1. Lokale lastendruk	> 5% lager dan gemiddeld	Gemiddelde lastendruk	> 5% hoger dan gemiddeld
	7.2. Onbenutte belastingcapaciteit OZB	Onbenutte belastingruimte > 0,25% exploitatie	Onbenutte belastingruimte >0 en <0,25%	Geen onbenutte belastingdruk
	7.3. Derving OZB i.v.m. leegstand	Derving OZB < 1% OZB Niet woningen	1% < Derving OZB niet woningen <5%	Derving OZB > 5% OZB niet woningen
	7.4. Kostendekkendheid leges	Extra ruimte > 1% exploitatietotaal	Extra ruimte tussen 0% en 1% van exploitatie	Geen ruimte in tarieven
8. Meerjarig financieel evenwicht	8.1. Ombuigingen / taakstellingen	< 1% van begrotingstotaal nog in te vullen	1% tot 2% begrotingstotaal nog in te vullen	> 2% begrotingstotaal nog in te vullen
	8.2. Verhouding structurele / incidentele baten en lasten	> 100% structurele lasten afgedekt met structurele baten	98% tot 100% structurele lasten afgedekt met structurele baten	< 98% structurele lasten afgedekt met structurele baten
	8.3. Meerjarig sluitende begroting	Alle jaren sluitend	1 ^e of 4 ^e jaar sluitend	1 ^e of 4 ^e jaar niet sluitend
	8.4. Afhankelijkheid van inkomsten van het Rijk	-	-	-

1. Kengetallen BBV

Het BBV schrijft voor dat in de begroting een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen wordt opgenomen om de financiële positie van de gemeente inzichtelijker te maken. De kengetallen en de bijbehorende beoordelingen zijn onderstaand opgenomen.

Schuldratio

De schuldratio wordt berekend door het vreemd vermogen te delen door het begrotingstotaal. Deze ratio kent de afgelopen jaren een dalend verloop. In de VNG-publicatie 'Houdbare overheidsfinanciën' is aangegeven dat een schuldratio lager dan 100% van het begrotingstotaal als 'normaal' kan worden beschouwd. Boven de 100% is voorzichtigheid geboden. De gemeente Oosterhout zit hier beduidend onder en deze reeks heeft de afgelopen jaren ook een dalende lijn laten zien, wat betekent dat wij ten opzichte van de omvang van onze begroting, minder schulden hebben gekregen.

Schuldratio • * € 1 miljoen	JR 2014	JR 2015	JR 2016	JR 2017	JR 2018
A. Vaste schulden	81,9	94,4	96,1	79,8	72,4
B. Vlottende schulden	18,4	13,8	8,2	8,5	21,9
C. Overlopende passiva	10,9	10,6	10,5	9,8	12,5
D. Financiële vaste activa	22,5	21,3	20,0	19,8	18,2
D. Financiële vaste activa m.u.v. kapitaalverstrekkingen	20,4	19,2	18,0	17,7	17,9
E. Kortlopende uitzettingen	7,9	6,1	14,4	12,3	11,7

F. Liquide middelen	0,1	0	0,5	1,0	4,7
G. Overlopende activa	15,5	13,2	11,6	10,1	11,2
H. Saldo baten	146,9	167,0	168,9	153,4	156,0
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%	44,4%	46,8%	40,4%	35,8%	39,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor kapitaalverstrekkingen	45,8%	48,0%	41,6%	37,2%	39,2%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Dit geeft de mate aan waarmee het bezit van de gemeente is gefinancierd met eigen vermogen. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio tussen 30 en 80% ligt wordt dit als normaal beschouwd. Bij een ratio onder de 30% is voorzichtigheid geboden. Deze ratio is in Oosterhout de afgelopen jaren licht gestegen. Dat betekent dat meer van onze bezittingen met eigen middelen zijn betaald.

Solvabiliteitsratio (Bedragen * € 1.000)	JR 2014	JR 2015	JR 2016	JR 2017	JR 2018
A. Eigen vermogen	138.078	148.604	154.581	153.127	147.847
B. Passiva (balanstotaal)	251.814	268.799	270.067	252.002	256.311
(A/B)*100%	54,8%	55,3%	57,2%	60,8%	57,7%

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is een maatstaf voor het verschil tussen structurele baten en lasten met inachtneming de dotaties aan de reserves. Dit kengetal geeft aan hoeveel structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Er is geen norm aanwezig voor het niveau van dit kengetal, echter een negatieve exploitatieruimte is een slechte ontwikkeling. Met ingang van 2017 is hier een negatief kengetal zichtbaar. Dit wordt met name veroorzaakt door de tekorten in het sociaal domein. Omdat een negatief kengetal betekent dat we structureel meer geld uitgeven dan er binnenkomt, dient dit kengetal gekeerd te worden.

Indicator	JR 2014	JR 2015	JR 2016	JR 2017	JR 2018
A. Structurele lasten	138.808	149.250	158.515	157.674	153.624
B. Structurele baten	143.110	166.286	166.100	151.866	150.221
C. Structurele toevoegingen aan reserves	0	1.808	1.746	668	676
D. Structurele onttrekkingen aan reserves	4.939	3.717	4.624	3.173	3.090
E. Totale baten	146.870	166.468	168.901	154.849	155.981
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E)x100%	6,3%	11,3%	6,2%	-4,2%	-0,6%

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft informatie over de boekwaarde van de GREX in verhouding tot de totale gemeentelijke inkomsten. Er is geen norm voor de hoogte van deze ratio. Hoe lager dit ratio hoe minder de relevantie van negatieve waardeontwikkeling van de

GREX voor de begroting en daarmee een lager risico voor de gemeente. Dit kengetal was de afgelopen jaren vrij hoog voor Oosterhout in vergelijking met andere gemeenten. Dit kengetal kent een dalende trend die samenhangt met de toegenomen grondverkoop de afgelopen jaren.

Kengetal grondexploitatie (in%)	JR 2014	JR 2015	JR 2016	JR 2017	JR 2018
A. Niet in exploitatie genomen bouwgronden	8.489	7.884	0	0	0
B. Bouwgronden in exploitatie	33.111	38.180	32.900	28.833	20.530
C. Totale baten (excl. mutaties reserves)	146.870	166.996	168.901	153.966	155.983
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	28,3%	27,6%	19,5%	18,7%	13,2%

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft de gemiddelde lasten uit hoofde van OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing weer ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Hier is geen norm voor. Een ratio van minder dan 100% betekent dat de lasten lager zijn dan landelijk gemiddeld. Hoewel dit kengetal is gedaald de afgelopen periode, is deze in de begroting 2019 weer gestegen, wat samenhangt met het kostendekkend tarief voor de afvalstoffenheffing.

Gemeentelijke belastingcapaciteit (in %)	JR 2014	JR 2015	JR 2016	JR 2017	JR 2018
A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	260,92	247,84	250,37	252,87	248,87
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	192,00	228,00	234,00	204,00	204,00
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	208,00	189,00	194,00	192,00	199,00
D. Eventuele heffingskorting voor een gezin	-	-	-	-	-
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	660,92	664,84	678,37	648,87	651,87
F. Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in T-1	697,00	704,00	716,00	723,00	723,00
Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	94,5%	94,4%	94,7%	89,7%	90,0%

Conclusie financiële kengetallen

Op gebied van vrijwel alle kengetallen scoort Oosterhout goed. Er bestaat echter wel zorg over het kengetal structurele exploitatieruimte. Hier is zichtbaar dat dit percentage een dalend verloop kent, hetgeen betekent dat er steeds minder 'vrije' ruimte binnen de begroting aanwezig is. In 2017 en 2018 is dit kengetal zelfs negatief geworden. Dit is voornamelijk te verklaren door de tekorten op gebied van jeugd en WMO in die jaren; een deel van deze kosten is structureel en werkt ook door naar komende jaren. Het is zaak om deze ontwikkeling te kenteren.

2. Schuldbpositie, vreemd vermogen

Netto schuld / exploitatie (2.1)

De schuld als aandeel van de exploitatie geeft een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. De VNG geeft aan dat bij een score van meer dan 90% voorzichtigheid is geboden. Een score van minder dan 50% is gunstig. Oosterhout scoort 42,1% en daalt daarmee ten opzichte van de vorige begroting (47,3%). Voor dit kengetal geldt een licht andere definitie dan de in de kengetallen BBV opgenomen netto schuldquote, vandaar dat de uitkomst licht verschilt.

Netto schuld / exploitatie	2014	2015	2016	2017	2018
Netto schuld	81.959	94.473	96.119	79.764	72.406
Exploitatie	147.542	165.656	172.519	168.781	171.875
Score	55,5%	57,0%	55,7%	47,3%	42,1%

Netto schuld per inwoner (2.2)

Deze indicator spreekt voor zich, de netto schuld gedeeld door het aantal inwoners. Oosterhout valt in de categorie voldoende, omdat de netto schuld per inwoner in Oosterhout meer dan 20% onder het gemiddelde van Nederland ligt.

Netto schuld per inwoner	2014	2015	2016	2017	2018
Oosterhout	€ 1.278	€ 1.822	€ 1.788	€ 1.446	€ 1.304
Nederland	€ 1.892	€ 1.915	€ 1.903	€ 1.970	n.t.b.

Schuldevolutie (2.3)

De schuldevolutie geeft aan in welke mate de schuld per inwoner in een jaar is toegenomen of afgenomen. Een afname van 10% of meer wordt beschouwd als gezond en een toename van 10% of meer als ongezond.

In Oosterhout neemt de schuld tussen 2017 en 2018 met 9,2% af. Dit is een neutrale score.

Aangetrokken geldleningen (*€ 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Oosterhout	81.959	94.473	96.119	79.764	72.406
Mutatie t.o.v. voorgaande jaar		+15,3%	+1,7%	-17%	-9,2%

Netto rentelasten / exploitatie (2.4)

Deze indicator geeft aan welk deel van de exploitatie gebonden is door het betalen van rente (aan banken). De indicator hangt heel sterk samen met de netto schuld / exploitatie (1.2).

Hierop scoort Oosterhout voldoende.

Netto schuld / exploitatie (* € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Rentekosten	723	943	997	1.058	969
Exploitatie	147.542	165.656	172.519	168.781	171.875
Score	0,49%	0,57%	0,58%	0,63%	0,56%

3. Reservepositie, eigen vermogen

Ratio weerstandsvermogen (3.1)

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid moet worden gewijzigd. Het geeft inzicht in de robuustheid van de financiële positie van de gemeente. De minimale benodigde weerstandratio is sinds 2012 bepaald op 1,5. Tot en met 2017 is het weerstandsvermogen verbeterd, maar in 2018 teruggezaakt. Dit wordt met name veroorzaakt door de afname van de 'vrij' beschikbare reserves. Het risicoprofiel is sinds 2014 groter geworden. De weerstandratio zit per saldo nog steeds boven de vastgestelde 1,5 en scoort daarmee voldoende.

Weerstandratio (bedragen * € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Netto weerstandsvermogen	33.325	37.083	38.733	41.200	30.759
Risicoprofiel	14.200	14.241	16.135	16.992	15.597
Weerstandratio	2,3	2,6	2,4	2,4	1,9

Mogelijkheden om beschikbare weerstandscapaciteit te verbeteren (3.2)

De algemene reserve, het 'vrije' gedeelte van de vrije reserve, de ABR en de reserve sociaal domein vormen ons directe weerstandsvermogen, bedoeld om risico's af te dekken. Deze kunnen echter maar één keer (incidenteel) ingezet worden. Daarnaast is sprake van indirect weerstandsvermogen (de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit). Deze kunnen worden gebruikt om de weerstandscapaciteit te verbeteren. Deze kunnen een structureel effect hebben. De gemeente heeft deze mogelijkheden waardoor de score goed is.

Weerstandscapaciteit (bedragen * € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Direct – incidenteel	30.093	33.201	34.642	36.812	26.099
Indirect - structureel	3.232	3.882	4.091	4.388	4.660
Weerstandscapaciteit	33.325	37.083	38.733	41.200	30.759

Mutaties reserves (3.3)

Het BBV omschrijft reserves als vermogensbestanddelen die behoren tot het eigen vermogen en die bedrijfseconomisch gezien vrij zijn te besteden. De gemeente beschikt over algemene reserves (bedoeld als buffer voor het opvangen van financiële tegenvallers) en bestemmingsreserves (vooraf gedefinieerd doel). Hoewel de gemeente er niet is om onbepaald geld op te potten, dient de omvang van de reserves (met name de algemene reserve) wel op voldoende peil te blijven om tegenvallers op te kunnen vangen. Uit onderstaand overzicht is duidelijk zichtbaar dat jaarlijks meer onttrokken wordt aan de reserves dan dat er wordt toegevoegd. Doordat er tot en met 2016 positieve rekeningresultaten zijn gehaald (die weer aan de reserve worden toegevoegd), is de reserve in die periode gegroeid. Met ingang van 2017 zien we hier een kentering in, die veroorzaakt wordt door de tekorten op het sociaal domein. Hierdoor beoordelen we Oosterhout als neutraal.

Mutatie reserves	Rek 2014	Rek 2015	Rek 2016	Rek 2017	Rek 2018	Begr 2019	Begr 2020
Vermeerdering	5.607	21.460	9.595	10.382	12.854	10.471	19.028
Vermindering	7.909	18.051	10.867	13.116	15.739	15.610	22.015
Saldo	-2.302	3.409	-1.272	-2.734	-2.885	-5.139	-2.987
Resultaat JR	7.311	7.118	7.249	-816	-153	0	443

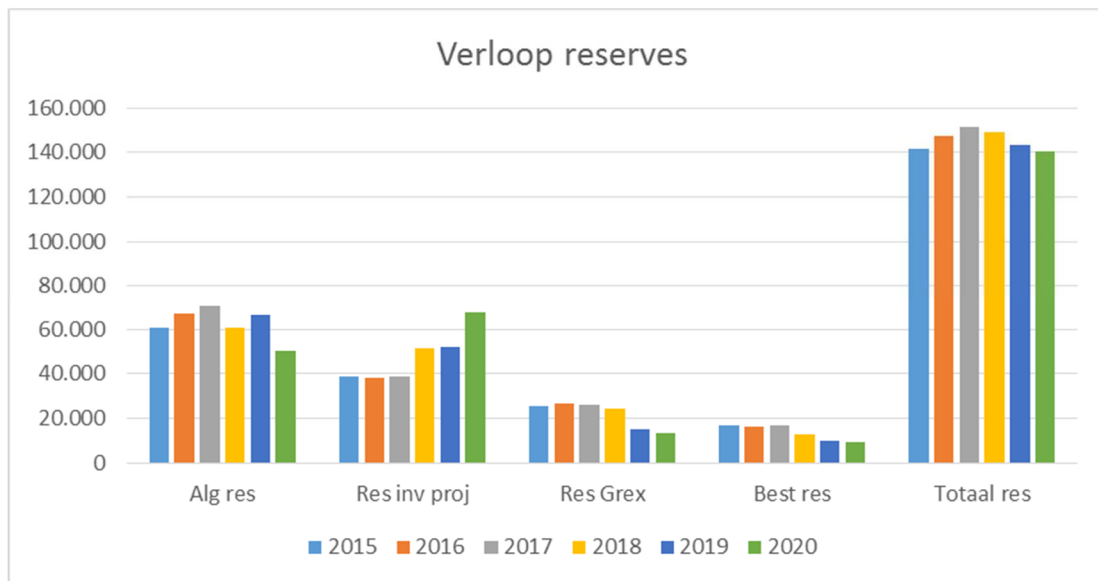

Mutatie reserves	4.816	10.527	5.977	-3.600	-3.038	-5.139	-2.544
-------------------------	--------------	---------------	--------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Oosterhout kent een aantal soorten reserves, te weten:

- Algemene reserves: algemene reserve, financieringsreserve en de vrije reserve;
- Reserve investeringsprojecten (ter dekking van kapitaallasten investeringen uit reserves);
- Reserves grondexploitatie: Algemene bedrijfsreserve en de reserve infrastructurale werken;
- Bestemmingsreserves (overige reserves).

Kijken we naar deze verschillende soorten reserves, dan krijgen we het volgende beeld:

Hieruit wordt zichtbaar dat – hoewel de totale omvang van de reserves de afgelopen jaren vrijwel gelijk is gebleven – de reserves waar vrij over beschikt kunnen worden afnemen. Gezien de verwachte tekorten op het sociaal domein, loopt de gemeente het risico de komende jaren verder in te teren op de aanwezige reserves, waardoor het vrij beschikbare gedeelte nog kleiner wordt.

4. Grondexploitatie

Afhankelijkheid grondexploitatie voor sluitende begroting (4.1)

Zodra in de meerjarenbegroting rekening wordt gehouden met winsten vanuit de grondexploitaties bestaat er een bepaalde druk op de exploitaties om deze winsten daadwerkelijk te realiseren. Geen realisatie betekent immers een direct dekkingsprobleem in de begroting. Lagere grondverkoop hebben dan direct effect op de reguliere exploitatie. In de meerjarenbegroting van onze gemeente zijn dergelijke winsten niet ingeboekt in de exploitatie. Ook wordt bij het bepalen van het weerstandsvermogen geen rekening meer gehouden met de winstpotentie op de grondexploitatie. Er is dus geen afhankelijkheid meer.

Winstverwachting grondexploitaties (4.2)

Op het moment dat er positieve resultaten uit de grondexploitaties worden gerealiseerd heeft de gemeente middelen die kunnen worden ingezet of gespaard voor moeilijke tijden. De meerjarige winstverwachting van de grondexploitaties is (zoals blijkt uit de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening 2018) positief, zodat de gemeente op deze indicator goed

scoort. Bij onderstaande cijfers wordt opgemerkt dat dit de winstverwachtingen op basis van de jaarrekeningen zijn. Op het moment dat er daadwerkelijk winst genomen is, is de winstverwachting het jaar erop uiteraard lager. Met ingang van 2017 is de Zwaaiikom opgenomen in dit overzicht, welke een negatieve winstverwachting heeft. Dit heeft nadrukkelijk effect in onderstaand overzicht. Hier zitten natuurlijk risico's in, zoals risico's wanneer de resultaten later in de toekomst worden gerealiseerd.

Meerjarige winstverwachting grondexploitaties (bedragen * € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Winstverwachting per jaareinde	13.012	9.940	11.889	4.563	2.945

Algemene reserves grondbedrijf en risicoreserve Grondbedrijf versus risico's (4.3)

De Algemene reserve van het Grondbedrijf (ABR), het niet-geclaimde deel van de bestemmingsreserve infrastructurele werken en eventueel getroffen verliesvoorzieningen zijn reserves om risico's van het Grondbedrijf op te vangen. Deze reserves moeten zodanig zijn dat de risico's kunnen worden opgevangen. In Oosterhout zijn de reserves en de voorziening grondbedrijf die bij deze indicator meetellen bijna € 14 miljoen, terwijl de risico's op ruim € 5,2 miljoen worden ingeschat. Hierdoor wordt op deze indicator een voldoende gescoord.

Weerstandscapaciteit (bedragen * € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Risico's grondexploitaties	7.820	6.325	6.350	6.870	5.180
Weerstandsvermogen grondbedrijf	22.618	16.475	17.563	19.637	13.997
Weerstandscapaciteit grondbedrijf	2,9	2,6	2,8	2,9	2,7

Toekomstig nog te realiseren baten en lasten in relatie tot de BIE (Balanspost: bouwgronden in exploitatie) (4.4)

Dit kengetal geeft aan wat de gemeenten nog aan lasten en baten moet realiseren bij de actuele boekwaarde van de BIE (Bouwgronden In Exploitatie). Als dit te hoog is dan is dan zegt dat iets over de nog te verrichten inspanningen. Als de geraamde baten en lasten samen drie keer groter zijn dan de huidige boekwaarde dan is de score onvoldoende. In 2018 index voor kostenprognose met 1,5% verhoogd. Daarnaast Zijn er twee grondexploitaties (Zwaaiikom en Everdenberg Oost) welke nog aan de start van hun ontwikkeling staan.

Te realiseren baten en lasten i.r.t. de waarde van de grond-exploitaties (bedragen * € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Waarde grondexploitaties (excl NIEGG)	33.731	38.280	32.900	28.833	20.530
Te realiseren lasten	32.974	39.670	29.862	27.913	27.774
Te realiseren baten	79.651	88.385	74.651	61.309	50.300
Factor	3,3	3,3	3,2	3,1	3,8

5. Uitstaande leningen, garantstellingen en waarborgen

Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen (5.1)

Een gemeente loopt mogelijk risico's bij het uitzetten van leningen, het geven van garanties of waarborgen. Het risico vermindert als zekerheden zijn gesteld, zoals het 1e recht van hypotheek, een bankgarantie of als een lening uitstaat bij partijen met minimaal een AA-rating qua kredietwaardigheid. Op 21 december 2018 is de totale omvang van de gewaarborgde geldleningen € 387,5 miljoen en van de garantstellingen € 9,5 miljoen. De gewaarborgde

geldleningen verlopen allemaal via de WSW. Hier staan veelal vastgoedportefeuilles tegenover. In Oosterhout bedraagt het gewogen percentage zekerheden voor leningen en garantstellingen daarom 98% en scoort daarmee voldoende.

6. Meerjarig onderhoud kapitaalgoederen

Toereikende onderhoudsbudgetten (6.1)

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de kapitaalgoederen binnen haar gemeentegrenzen. Veelal betreft dit kapitaalgoederen in de openbare ruimte zoals wegen, groen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken.

De kapitaalgoederen worden gemiddeld met een 7,1 gewaardeerd (op een schaal van 1 tot 10, dus voldoende).

Gemeentelijke indicatoren • Burgerindicatoren	Score 2014	Score 2015	Score 2016	Score 2017	Score 2018
Waarderen onderhoud groen in de woonbuurt	6,4	6,3	6,2	6,2	6,6
Waardering onderhoud wegen en fietspaden in de woonbuurt	6,3	6,5	6,1	6,0	7,0
Waardering straatverlichting in de woonbuurt	7,8	7,9	7,5	7,6	7,7

7. Lokale lastendruk

Lokale lastendruk (7.1)

De lokale lastendruk is de druk van de lasten van rioolheffing, afvalstoffenheffing en OZB. Het gemiddelde van Nederland is in 2019 € 740 (COELO – Atlas lokale lasten). Binnen een afwijking van 5% van dit gemiddelde is de score voldoende, daarbuiten goed (- 5%) of onvoldoende (+ 5%). Oosterhout heeft een berekende lastendruk van € 694 (begroting 2019) en scoort daarmee voldoende.

Lokale lastendruk	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gemiddelde Nederland	704	716	723	723	721	740
Oosterhout	661	665	678	649	652	694
	93,9%	92,9%	93,8%	89,8%	90,4%	93,8%

Onbenutte belastingcapaciteit OZB (7.2)

Landelijk mag de OZB opbrengst jaarlijks voor alle gemeenten gezamenlijk maar een beperkte stijging laten zien. Voor 2019 is de macronorm vastgesteld op 4,0%. Oosterhout heeft in 2019 de OZB-tarieven trendmatig verhoogd met 2,3%. Ten opzichte van de macronorm hadden de opbrengst voor Oosterhout bijna € 2 ton hoger mogen zijn. Hier zit dus nog onbenutte belastingcapaciteit in van 0,13% van de exploitatie (baten). Hierdoor is de score neutraal. Er is immers enige belastingcapaciteit onbenut die in financieel moeilijke tijden benut zou kunnen worden.

Inkomstenderving OZB door leegstand niet-woningen (7.3)

Leegstand kost de gemeente geld. Er bestaat een directe relatie tussen de opbrengst OZB gebruikers niet-woningen en leegstand. Verder wordt bij de korting die gemeenten krijgen in de algemene uitkering geen rekening gehouden met eventuele leegstand. Gemeenten worden gekort op basis van de WOZ-waarde van de panden. Natuurlijk bestaat er ook een indirecte relatie met derving inkomsten rioolheffing. In de bepaling van deze tarieven wordt in

bepaalde mate rekening gehouden met leegstand. Indien deze leegstand in werkelijkheid niet hoger is dan waar rekening mee is gehouden in de berekening van de tarieven, is er geen sprake van inkomstenderving. In de jaren 2015 t/m 2017 was de werkelijke leegstand hoger dan waar rekening mee was gehouden. In 2018 is de totale opbrengst wel gehaald en hiermee scoort Oosterhout volgens de norm een voldoende.

OZB gebruikers niet-woningen (Bedragen * € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Begrootte opbrengst	2.091	2.122	2.144	2.164	2.164
Werkelijke opbrengst	2.113	2.047	2.134	1.951	2.205
Realisatiepercentage	101,1%	96,5%	99,5%	90,2%	101,9%

Kostendekkendheid leges (7.4)

Deze indicator geeft aan in hoeverre de lasten worden gedekt door de baten. Bepaalde leges mogen maximaal 100% kostendekkend zijn (de baten mogen de lasten niet overstijgen). Als de kostendekkendheid lager is, is er mogelijk ruimte om meer baten te realiseren. Bij het bepalen van de extra ruimte dient rekening gehouden te worden met wettelijk vastgestelde maxima tarieven van de producten. Aangezien het totaal van onze legesverordening uitkomt op 94,7% kostendekkendheid, resteert hier nog circa 5% ruimte. Ten opzichte van de totale baten in de begroting is dit een relatief klein bedrag en daarmee scoort Oosterhout neutraal.

8. Financieel evenwicht

Ombuigingen (8.1)

Vanaf de begroting 2019 zijn forse taakstellingen in de begroting opgenomen op gebied van jeugd en Wmo (resp. € 2 miljoen en € 1,2 miljoen). In 2019 is de helft van deze taakstelling gerealiseerd (resp. € 1 miljoen voor jeugd en € 600.000 voor Wmo). In de begroting 2020 moet de 2^e fase van de taakstelling voor jeugd en Wmo (resp. € 1 miljoen en € 600.000) omgezet in concrete maatregelen en daarmee gerealiseerd zijn.

De score laat zien dat we hierop een neutraal scoren; de totale omvang van de openstaande taakstelling (€ 1,6 miljoen) is net iets hoger dan 1% van de totale begroting. Ten tijde van het vaststellen van de begroting 2019 zouden we een onvoldoende scoren op dit punt, aangezien de totale openstaande taakstelling op dat moment € 3,2 miljoen bedroeg (op € 158,8 miljoen). Afhankelijk van besluitvorming rondom de perspectiefnota 2020 / begroting 2020 kan deze post uiteraard weer oplopen.

Verhouding structurele lasten en structurele baten (8.2)

Structurele lasten moeten worden afgedekt door structurele baten. Andersom mogen incidentele lasten worden afgedekt door incidentele baten. De indicator voor de structurele exploitatieruimte is in 2017 en 2018 onder de 100% gedaald. Dit wordt veroorzaakt door de tekorten binnen het sociaal domein. In de begroting 2019 wordt om dezelfde reden ook nog een negatief saldo verwacht. De jaren erna wordt deze weer positief, maar wel onder de veronderstelling dat de openstaande taakstelling binnen het sociaal domein gerealiseerd wordt. Vooral nog wordt deze indicator daarom neutraal gescoord.

Verhouding structurele lasten en baten	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Oosterhout	95,8%	99,4%	98,6%	100,3%	100,2%	100,7%

Sluitende begroting (8.3)

De meerjarenbegroting 2019-2022 is in de jaren 2020 tot en met 2022 sluitend. Het jaar 2019 was niet sluitend; in dat jaar is een onttrekking van € 1,8 miljoen uit de reserve geraamd om de begroting sluitend te krijgen. Uit de cijfers van de perspectiefnota blijkt dat we op basis van de nu bekende informatie een sluitende begroting voor de komende jaren kunnen realiseren.

Afhankelijkheid van inkomsten vanuit het Rijk (8.4)

Bij de inkomsten is vooral de vraag hoe afhankelijk Oosterhout is van het Rijk. Of negatief geformuleerd de gevoeligheid voor Rijksbezuinigingen. Hoe hoger de afhankelijkheid van het Rijk, hoe minder flexibel de begroting van de gemeente is. De inkomsten vanuit het Rijk zijn grofweg te verdelen in de Algemene Uitkering en specifieke uitkeringen. De gemeente Oosterhout is voor meer dan de helft van haar inkomsten afhankelijk van het Rijk. Dit is sinds 2015 (met de komst van de decentralisaties) verder toegenomen. Iets minder dan de helft van de gemeentelijke inkomsten is dus afkomstig uit eigen heffingen en andere partijen. Een norm hiervoor is niet aanwezig, maar zoals blijkt uit de tekst onder de onderstaande tabel is de hoogte van de Algemene Uitkering per inwoner voor Oosterhout lager dan gemiddeld. Hieruit mogen we opmaken dat Oosterhout ook hierin relatief beter scoort dan andere gemeenten.

Gemeente Oosterhout (bedragen * 1.000)	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018
% AU van totale baten	€ 74.698 44,5%	€ 76.623 46,4%
% specifieke uitkeringen van totale baten	€ 16.228 9,7%	€ 18.105 10,9%
% Rijksuitkeringen van totale baten	€ 90.927 54,1%	€ 94.728 55,1%
<i>Totale baten</i>	€ 167.965	€ 171.720

In 2018 ontving een Nederlandse gemeente gemiddeld € 1.746 aan algemene uitkering per inwoner. Het hoogste bedrag dat werd uitgekeerd was € 3.017 in Schiermonnikoog. Het laagste bedrag was € 882 in Blaricum. De gemeente Oosterhout ontving in 2018 € 1.359 per inwoner. Dat is lager dan het landelijk gemiddelde. Dat is regulier voor gemeenten van onze grootte. Grote gemeenten en gemeenten in het noorden van het land ontvangen meer dan het landelijke gemiddelde, vooral door hun zwakkere sociale structuur.